

Democraat

D66

Fijne
Zomer!

p. 04 Interview Annet Aris
**over het verkiezings-
programma TK2017**

p. 18 D66-wandeling
**langs historische
locaties in A'dam**

p. 47 Jubileumcongres
**Hét congres dat u
niet wilt missen!**

jaar
50

Democraten,

De zomer staat voor de deur. In de Tweede Kamer voeren we deze week de laatste debatten voor het zomerreces. Dat wordt de ultieme adempauze voor een razend druk politiek seizoen, een jaar met ons 50-jarig jubileum en de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017. Als we het optimisme kunnen vasthouden dat ik de afgelopen weken overal in het land bij D66-afdelingen bemerkte, heb ik er veel vertrouwen in dat we in de campagne met D66 herkenbaar, onderscheidend en energiek voor de dag zullen komen.

Met veel plezier trok ik de afgelopen weken door Nederland. Om mijn hernieuwde lijsttrekkerschap te voorzien van nieuwe ideeën en nieuwe energie, om van mensen zelf te horen waar wij als D66 voor hen het verschil kunnen maken. Ik was meer in het land dan op het Binnenhof. In gesprek met D66-leden in Assen, Amersfoort en 's Hertogenbosch. Op duurzaam werkbezoek in Zeewolde in Flevoland. Te gast bij een bijzondere avond van Marokkaanse Nederlanders in Amsterdam. Op een verrassende culturele ontdekkings-tocht in het Twentse Diepenheim. In debat met scholieren in Bussum, met studenten in Utrecht en met de Jonge Democraten op hun congres in Alkmaar. En in gesprek met vluchtelingen in de noodopvang in Rosmalen.

Foto: johanniels.com

Lijsttrekker D66

De leden van D66 hebben Alexander Pechtold voor de vierde keer verkozen tot lijsttrekker voor de Tweede Kamerverkiezingen. In 2006, 2010 en 2012 was Pechtold ook lijsttrekker namens D66. Pechtold was de enige kandidaat, leden konden tot 13 juni een stem voor of tegen uitbrengen; een meerderheid van de stemmen

is nodig om tot lijsttrekker te worden verkozen. Er zijn 4.509 stemmen uitgebracht. De overgrote meerderheid van 4.011 leden stemde vóór zijn verkiezing. **Meer informatie over de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 vindt u op d66.nl/verkiezingen.**

Veel indruk maakte het werkbezoek aan Gaziantep, een stad aan de grens tussen Syrië en Turkije. Twee weken geleden ben ik daar samen met collega Sjoerd Sjoerdsma en Eerste Kamerlid Petra Stienen, die de regio goed kent, naartoe gereisd. Omdat de stroom vluchtelingen naar Europa minder hevig is dan een paar maanden geleden, overheerst in Nederland soms het ontrechte gevoel dat de problemen voorbij zijn. In de buurlanden van Syrië zitten echter nog miljoenen vluchtelingen onder verschrikkelijk moeilijke omstandigheden. Zo zitten er in en rondom Gaziantep 50.000 mensen in kampen, waarvan velen al jaren. En een veelvoud daarvan, zo'n 250.000 vluchtelingen, leeft in de stad. Dat legt een enorme druk op de samenleving daar.

“Het bieden van een wenkend perspectief van redelijkheid en rechtvaardigheid, zie ik als een grote opdracht richting de verkiezingen”

Het door populistten zo makkelijk gepropageerde ‘opvang in de regio’ als dé oplossing voor de vluchtelingencrisis klinkt voor mij sindsdien alleen nog maar hardvochtiger. Als elders in de wereld mensen oorlog en geweld ontvluchten, is barmhartig en ruimhartig vluchtelingen opvangen voor mij het enige juiste antwoord. Het persoonlijke verhaal in deze *Democraat* van ons Eindhovens raadslid Mpanzu Bamenga onderstreept dat nog maar eens.

Het bestrijden van populisme, het bieden van een wenkend perspectief van redelijkheid en rechtvaardigheid, zie ik als een grote opdracht richting de verkiezingen. Overal in de wereld – van Frankrijk tot de Verenigde Staten, van Oostenrijk tot Engeland – draaien populistten mensen een rad voor ogen. En is het antwoord van partijen in het politieke midden te vaak te zwak, te laf. Terwijl ik stellig geloof dat vertegenwoordigers van het midden, van de redelijkheid, mensen veel meer te bieden hebben. Wij zullen Nederland laten zien hoe aantrekkelijk optimistische en geloofwaardige politiek vanuit het midden is. Ik ben dankbaar opnieuw lijsttrekker te mogen zijn en ben zeer gemotiveerd samen met jullie de strijd aan te gaan. Dus haal deze zomer nog even diep adem, dan zien we elkaar daarna in een razend druk, maar mooi politiek jaar.

Alexander Pechtold

04. verkiezingsprogramma

08. in beeld: fietsestafette

10. jubileum(web)shop

12. jong & oud in Dordrecht

16. ook 50: Korrie Louwes

23. D66-koppel

28. verkiezingen VS

30. essay Van Mierlo Stichting

32. in gesprek met...

Stientje van Veldhoven

35. ondertussen in...
Beijing

36. Baltic & Kiev Pride

38. talentontwikkeling 2.0

41. uit de vereniging

44. Liberal International

46. ledenpagina

47. kom ook naar
Congres 104!

48. Ik ben D66

Annet Aris is voorzitter van de commissie die voor D66 het concept-verkiezingsprogramma schrijft voor de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017. Ze roept alle leden op het programma kritisch te lezen, dat op 29 en 30 oktober definitief wordt vastgesteld door het congres. Wat er precies in staat, kan ze in dit interview nog niet vertellen, maar een tipje van de sluier kan Aris wel oplichten: “Het ‘sociale’ in ons sociaal-liberale gedachtegoed komt duidelijker naar voren.”

Op de achtergrond klinken piepjes en voorbijrazende auto’s. Annet Aris zit in een Franse taxi als ik haar bel, onderweg van het treinstation naar de gerenommeerde internationale businessschool INSTEAD, waar ze digitale strategie doceert. De maanden voor de zomer zijn voor haar een drukke en hectische periode, maar tussen de bedrijven door vertelt ze graag over het verkiezingsprogramma, waarvan het concept op 26 augustus wordt gepubliceerd. “De taxichauffeur is Frans, dus die luistert vast niet mee.”

De afgelopen vijf verkiezingen voor de Tweede Kamer waren allemaal vervroegde verkiezingen, door de val van een kabinet. Deze keer hebben we de volle kabinetsperiode de tijd gehad om een verkiezingsprogramma te schrijven. Heb je dat gemerkt?
“Toen ik in januari begon als voorzitter van de verkiezingsprogrammacommissie, lag er al veel materiaal voor het verkiezingsprogramma. Ik was verrast door de enorme rijkdom ervan. Dat was het resultaat van het Agenda 2020-initiatief, dat anderhalf jaar daarvoor al was gestart. In de partij en vereniging is daarbij veel gesproken over belangrijke thema’s, zoals duurzaamheid, zorg, onderwijs en economische groei. De Permanente Programmacommissie (PPC) had daarvan een mooie samenvatting gemaakt. Het was duidelijk dat er over veel thema’s al goed was nagedacht en gediscussieerd.”

De basis lag er dus, maar hoe bouw je zo’n samenvatting uit tot een conceptprogramma en wie praten daarin mee?
“Zeker in de afgelopen maanden hebben we heel intensief input opgehaald vanuit de partij en ook daarbuiten. Het Landelijk Bestuur heeft zeven thema-avonden georganiseerd waar leden hun input hebben gegeven. We werken samen met een klankbordgroep, waarin vertegenwoordigers zitten van afdelingen, de Bestuurdersvereniging, Jonge Democraten (JD), de mr. Hans van Mierlo Stichting (VMS) en van de fracties in de Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement. We hebben regelmatig externe experts om hun mening gevraagd. En de tussentijdse resultaten bespreken we met het Landelijk Bestuur en de fracties. Tijdens het schrijven van het program-

CV
1977 – 1985
Landbouw Hogeschool Wageningen. Medeoprichter en lijsttrekker DSL (Democratische Studenten Lijst)
1985 – 2003
Associate en Partner bij McKinsey & Co in Amsterdam, Londen en München
2003 – heden
Adjunct-Professor of Strategy bij INSEAD, focus digitale transformatie
2003 – heden
Commissaris en toezicht-houder bij diverse bedrijven en stichtingen
2010
Lid verkiezingsprogramma-commissie D66, hoofdstuk Economie
2012 – heden
Voorzitter redactieraad *idee* (tijdschrift Mr. Hans van Mierlo Stichting)
2015 – heden
Columnist *Het Financieele Dagblad* over de (digitale) wereld van morgen
2016 – heden
Voorzitter verkiezings-programmacommissie (VPC) voor D66

ma toetsen we zo steeds weer of we op de juiste weg zijn.”

Wat is hierin jouw rol, of beter: de rol van de verkiezingsprogrammacommissie (VPC)?
“Onze taak is vooral om al dat materiaal en de input die we hebben verzameld te condenseren tot de wezenlijke punten voor het verkiezingsprogramma. Daarbij hebben we goed nagedacht over de algemene toonzetting van het programma en welke thema’s we willen benadrukken. De commissie moet er voor zorgen dat we op deze manier tot een mooi, strak en consistent verhaal komen. En ik vind het belangrijk dat het een scherp programma wordt met heel duidelijke standpunten. Met teveel compromissen krijgen we een programma met van alles een beetje. En dan hebben we net niets.”

Is zo’n scherp programma moeilijk voor een partij waarin nuance juist belangrijk is?
“Het ligt niet in onze aard, maar juist nu is het nodig om duidelijk stelling te nemen en een ander geluid te laten horen. De wereld wordt volatieler en er is meer polarisatie. Mensen worden onzeker omdat dingen zo snel en onverwacht veranderen en trekken zich terug. Wij zien de uitdagingen, maar zijn ervan overtuigd dat de kansen groter zijn. Juist in deze tijd is het belangrijk om een positief programma te hebben, waarin we naar voren kijken en aan de slag gaan. We gaan niet mee met populisme, maar zetten daar een constructief en progressief programma tegenover. Daar hoort ook bij dat we meer met ons hart naar de wereld kijken.”

Wat betekent dat: kijken met je hart?
“Wij zien veel kansen om dingen beter te doen. Tegelijkertijd zien we een toenemende tweedeling in de maatschappij, tussen mensen die met de veranderingen kunnen omgaan en mensen die zich door deze veranderingen bedreigd voelen. We willen daarom ook een duidelijk inclusief programma, met veel aandacht voor echte gelijke kansen voor iedereen. Niet alleen met mooie woorden, maar ook met veel maatregelen. Bijvoorbeeld door te investeren in brede en levenslange onderwijsvoorzieningen, en door ouderen en arbeidsgehandicapten meer kansen te geven

op de arbeidsmarkt. En het programma heeft veel aandacht voor diversiteit. We willen gelijke kansen voor vrouwen in de maatschappij en bieden volop ruimte voor de toegenomen diversiteit aan leefvormen, voortbouwend op de congresresolutie ‘Familie van nu’. Daarbij realiseren we ons dat ook als je gelijke kansen nastreeft, er altijd een groep is die extra ondersteuning nodig heeft en die niet buiten de boot mag vallen. Dat zie je terug in alle hoofdstukken van het verkiezingsprogramma.”

“We gaan niet mee met populisme, maar zetten daar een constructief en progressief programma tegenover”

Zijn dat de belangrijkste thema’s in het programma: toekomstgericht en inclusief?
“Met nog een derde thema: we zijn naar buiten gericht. Zowel in Europa als naar de rest van de wereld. Op belangrijke internationale thema’s, zoals immigratie, energie en klimaat, moet uiteindelijk een effectieve, internationale samenwerking tot stand komen. Wij geloven echt dat de volgende generatie het weer beter kan hebben dan wij, niet alleen economisch, maar juist ook in een schonere en meer inclusieve wereld. Maar dan moeten we nu wel met z’n allen aan het werk.”

Wat moeten we doen om te zorgen dat de volgende generatie het weer beter kan hebben?
“Investeren in de toekomst en in de volgende generaties. Dat betekent dat we soms op de korte termijn dingen moeten laten om het op de lange

Jaar

1967

1971

1972

1977

1981

1982

1986

1989

1994

D66 door de jaren heen

In gesprek met de VPC

De verkiezingsprogrammacommissie (VPC) bestaat uit: Annet Aris (voorzitter), Hans Vijlbrief, Ingrid van Engelshoven, Olaf Prinsen, Marty Smits en Henk Beerten. De VPC zal na de publicatie op 26 augustus in diverse steden in gesprek gaan met leden over het conceptverkiezingsprogramma:

- Ma 29 augustus: **Amsterdam**
- Di 30 augustus: **Rotterdam**
- Wo 31 augustus: **Eindhoven**
- Don 1 september: **Utrecht**
- Ma 5 september: **Groningen**
- Di 7 september: **digitale Q&A** over Duurzaamheid, Onderwijs en Buitenlands beleid

Meer informatie d66.nl/ingesprekmetvpc

Verder meepraten en meebeslissen? Informeer bij uw lokale afdeling wanneer er bij u in de buurt bijeenkomsten over het verkiezingsprogramma worden georganiseerd.

“Er moet veel ruimte zijn voor mensen om zelf initiatieven te ontplooien. Maar tegelijkertijd moet er een krachtige overheid zijn die haar verantwoordelijkheid neemt”

termijn beter te maken. In de afgelopen jaren ging het er vooral om hoe we op een verstandige manier uit de crisis komen. We moesten ons huis weer op orde krijgen. Nu hebben we dat op orde en kunnen we ons huis gaan vormgeven zoals wij denken dat het moet zijn, met veel aandacht voor gelijke kansen en een inclusieve samenleving. En we investeren in de schone economie en in hervorming van ons pensioenstelsel en belastingstelsel. Nederland moet koploper zijn, bijvoorbeeld in de digitale wereld. Daarom vinden we dat er veel ruimte moet zijn om te innoveren en experimenteren. Minder overbodige regels voor ondernemers, investeren in innovatie in de zorg, meer ruimte voor sterke lokale overheden.”

Betekent dat ook meer nadruk op de ruimte voor het individu, voor eigen initiatief?
“We zijn ervan overtuigd dat er veel ruimte moet zijn voor mensen om zelf initiatieven te ontplooien. Maar tegelijkertijd moet er een krachtige overheid zijn die haar verantwoordelijkheid neemt. Juist bij die thema’s waar de *payoff* veel later komt, zoals een schone economie. We noemen dat ‘publiek leiderschap’. We investeren in de toekomst, en dan moet de overheid mensen een zetje in de rug geven.”

Denk je dat leden verrast zullen zijn door het programma?
“In het programma bouwen we duidelijk voort op datgene waarvoor we altijd al gestaan hebben. Maar misschien komt in dit programma het ‘sociale’ in ons sociaal-liberale gedachtegoed nog wat duidelijker naar voren. Als partij zijn we altijd vrij sterk geweest met ons hoofd, en nu zien we ook duidelijk de invloed van ons hart. Ik denk dat de leden dat zullen opmerken in het programma.”

Hoe gaat het nu verder met het programma?
“Het conceptprogramma wordt door het Landelijk Bestuur vastgesteld en vervolgens in augustus gepresenteerd, ruim twee maanden voor het congres. Dan kunnen alle leden het programma lezen en eventueel amendementen indienen. Het landelijk bestuur organiseert in die periode ook bijeenkomsten in het hele land om het programma toe te lichten (*zie kader links, red.*). Tijdens het congres op 29 en 30 oktober (*zie kader rechts, red.*) bespreken we het conceptprogramma. Er is dan een nieuw systeem van e-voting, waarmee we meer tijd hebben om juist die amendementen te bespreken waarover veel discussie is. En dan stellen de leden uiteindelijk het definitieve programma vast.”

Huiswerk dus voor alle leden?
“Ik wil de leden inderdaad oproepen om straks de tijd te nemen om het conceptprogramma kritisch te lezen. Je moet er even voor gaan zitten, maar het is echt de moeite waard. Lees goed die thema’s waarvan je verstand hebt en waar je een mening over hebt. Maar kijk ook naar de algemene boodschap die het programma uitdraagt. En dan hoop ik dat na het congres alle leden het programma ook heel actief naar buiten toe uitdragen. Want uiteindelijk zijn de leden natuurlijk onze ambassadeurs.” ■

Tijdpad TK2017
Verkiezingsprogramma

26 augustus 2016
Officiële presentatie conceptverkiezingsprogramma

20 augustus – 19 september
Indienen amendementen verkiezingsprogramma

10 – 19 oktober
E-voting amendementen verkiezingsprogramma

29 – 30 oktober
Behandeling amendementen & vaststellen definitief verkiezingsprogramma door de leden van het Congres 104

Kandidaatstelling Tweede Kamer

1 augustus 2016
Opening kandidaatstelling kandidaten Tweede Kamer

19 september
Sluiting kandidaatstelling kandidaat-Kamerleden

7 november
Bekendmaking lijstadvies kandidaten Tweede Kamer

10 – 21 november
E-voting kandidaten Tweede Kamer

Vanaf 23 november
Bekendmaking definitieve kandidatenlijst TK

Het volledige tijdpad en meer informatie kunt u vinden op d66.nl/verkiezingen

Congres 104
29 & 30 oktober 2016
RAI Amsterdam

Verkiezings- en jubileumcongres

Op zaterdag 29 en zondag 30 oktober heeft het verkiezings- en jubileumcongres plaats in de RAI te Amsterdam. Een bijzonder tweedaags congres op een historische locatie, want 50 jaar geleden vond hier het allereerste ledencongres van D’66 (toen nog met apostrof!) plaats op 17 en 18 december 1966 (kijk voor een videofragment van dat historische congres op: d66.nl/tijdlijn).

Dit congres wilt u niet missen!
De inschrijving voor Congres 104 is inmiddels geopend. Alle leden hebben een vooraankondiging ontvangen met (beperkte) gelegenheid tot vroegboek-korting middels het *Early Bird*-combiticket. Deze zomer ontvangt u een tweede persoonlijke uitnodiging. U kunt uw ticket direct bestellen via deze e-mail.

Meer informatie op d66.nl/congres

Jubileum- fietsestafette

Van vrijdag 20 t/m zondag 22 mei fietste D66 drie dagen lang met 12 parallelle estafettes door het hele land om haar 50-jarig bestaan te vieren.

In elke provincie reed een vrolijke en duurzame D66-fietses-tafette – inclusief postertrailer – langs de afdelingen. Onderweg haakten de in groen-wit uitgedoste fietsers af en aan, zodat er voortdurend een bonte stoet van D66'ers – Kamerleden, wethouders, gedeputeerden, Statenleden, leden van de lokale fracties en afdelingen – door het hele land trapte.

Lokale helden

Onderweg werden D66-leden van het eerste uur geëerd middels de overhandiging van een 'Terugblik' (zie ook pag. 10-11) en reikten de fietsers jubileumvaantjes uit aan 'lokale helden'; bijzondere inwoners die volgens de lokale D66-afdelingen (extra) waardering verdienen voor hun bijdrage aan de buurt, gemeente of regio waarin zij actief zijn.

Meer dan honderd vaantjes werden op deze manier uitgereikt: van het jongste raadslid van Nederland in Huizen tot de azc-vrijwilligers van Assen, en van duurzame ondernemers in Groningen en Brabant tot kunstenaar Herman van Veen, die zijn vaantje trots in ontvangst nam voor zijn inzet om een unieke ontmoetingsplaats van cultuur en natuur te creëren op Landgoed de Paltz in Soest.

d66.nl/50jaar

Wilt u ook zo'n mooi 'Terugblik'? Bent u op zoek naar een exemplaar van het Appèl uit 1966? Of zou u best zo'n klassiek D66-affiche aan de muur willen hebben? Ter ere van haar 50-jarig bestaan heeft D66 een aantal mooie memorabilia voor haar leden laten maken, die u kunt aanschaffen via onze webshop en op het jubileumcongres.

Historische hebbedingen

jaar
50

1. Jubileumboek

Een blijvend Appèl
50 jaar Democraten 66

Speciale ledenprijs: € 19,66
Rijk geïllustreerd fotoboek
180 pagina's gebonden

Een blijvend Appèl. 50 jaar Democraten 66 – met een voorwoord van fractievoorzitter Alexander Pechtold – is een *must have* voor iedereen die geïnteresseerd is in de bijzondere geschiedenis van D66. U kunt dit jubileumboek vol prachtige foto's en affiches aanschaffen op Congres 104 of via: d66.nl/jubileumboek

2. Origineel Appèl

Bent u benieuwd naar wat er precies in het Appèl stond geschreven? Of bent u uw origineel kwijt? D66 heeft – speciaal voor dit jubileumjaar – een origineel exemplaar hoogwaardig laten inscannen en op ware grootte laten herdrukken. U kunt zo'n prachtige herdruk voor slechts € 2,50 bemachtigen op Congres 104 én via de webshop.

3. Historische affiches

Ziet u het al voor zich: het allereerste verkiezingsaffiche van D'66 (toen nog mét apostrof) mooi ingelijst aan de muur? We hebben acht bijzondere partijaffiches voor u uitgezocht en laten herdrukken op A1-formaat. U kunt zo'n prachtige herdruk voor slechts € 5,- aanschaffen op Congres 104 (niet via de webshop).

4. Ansichtkaarten

Een set van 8 mooie ansichtkaarten bedrukt met historische foto's en affiches uit het D66-archief. Geweldig leuk om te versturen naar vrienden, familie en (aspirant-)D66-leden! Verkrijgbaar voor slechts € 1,50 (per set) op Congres 104 (niet via de webshop).

5. Manchetknopen (retro én modern)

Veel leden vroegen er al jaren naar: waarom zijn er geen D66-manchetknopen te koop? Hier zijn ze dan, in twee verschillende edities: 1 set met het eerste D66-logo (gestanst/gelakt) en 1 set met ons huidige D66-logo (gegraveerd/mat). Uiteraard verpakt in een mooi geschenkdoosje. Verkrijgbaar voor € 19,66 per set op Congres 104 én via de webshop.

6. Jubileum-mok

De klassieke jubileum-mok mocht natuurlijk niet ontbreken. Deze grote mok met het eerste D66-logo én het Jubileum-beeldmerk – bedrukt in hoogwaardige sublimatiedruk – kost 5 euro en is verkrijgbaar op Congres 104 én via de webshop.

7. Retro-draagtas

Terug van weggeweest: de katoenen draagtas! Tegenwoordig weer helemaal hip, want: duurzaam, stevig & retro. Dit mooie exemplaar is bovendien dubbelzijdig bedrukt met twee historische verkiezingsaffiches uit 1972 (Hans van Mierlo) en 1981 (Jan Terlouw). Voor slechts € 3,- verkrijgbaar op Congres 104 én via de webshop.

8. Alles in één: het 'Terugblik'!

Kunt u niet kiezen en wilt u het allemaal hebben? Of zoekt u een origineel en exclusief (relatie)cadeau? Dit prachtig bedrukte cadeaublik ter ere van 50 jaar D66 is gevuld met alle bovenstaande producten (exclusief affiches en moderne manchetknopen-set). Verkrijgbaar voor € 50,- op Congres 104 én via de webshop.

Kom naar onze Jubileumkraam op Congres 104 of bestel via:
d66webshop.nl/nl/50-jaar-d66

Congres 104

Dit congres mag u niet missen!

Jubileum- én verkiezingscongres
Zaterdag 29 & zondag 30 oktober 2016
Congrescentrum RAI,
Europaplein te Amsterdam
Kijk op pag. 47 of op d66.nl/congres

D66 Zomer Woord Sudoku

Als u deze Woord Sudoku juist hebt opgelost bevat elke rij, elke kolom en elk blok van 3 bij 3 velden de negen letters precies eenmaal. Aan deze puzzel zijn drie extra groepen van negen samenhangende velden toegevoegd met de gestileerde vorm D66. Elke groep moet deze negen verschillende letters ook precies eenmaal bevatten. Met behulp van de eigenschap van deze extra groepen kunt u de unieke oplossing van deze Woord Sudoku logisch afleiden. In de velden, gemerkt met de getallen 1 t/m 13, ontstaat, in die volgorde, de oplossing van deze Woord Sudoku.

Mail dit woord vóór 22 augustus naar democraat@d66.nl o.v.v. uw naam en postadres, en maak kans op een set D66-jubileum-ansichtkaarten!

T ⁸	R	D		F ¹⁰	L
		L ³		R ¹	
	L		R ¹³		C ¹¹
G	F ²		T	R	D
	D ⁴		G		I
		I ¹²	R	F ⁹	C
E	D ⁶	C	L		R

Letters
D C E F G I L R T

© 2016 www.sudoku-variations.com

Ook 50!

Jong & oud in Dordrecht

Foto Cees Schilthuis

50 jaar D66 betekent een lange historie van duizenden individuele lidmaatschappen. Elk lid heeft zijn of haar eigen redenen om lid te worden en geeft op eigen manier invulling aan het partijlidmaatschap. Is het D66-lidmaatschap in die 50 jaar veranderd? Redacteur Mark Snijder reisde af naar Dordrecht en vroeg het aan Kors Hofman (72) en Isabelle Vogel (15). “Alleen stemmen vind ik niet voldoende; door lid te worden, markeer je dat je bij de partij wilt horen.”

D66 heeft een monsterzege behaald bij de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 1990: de partij verdriedubbelde naar 651 zetels. Ook in Dordrecht is het feest. Hier presenteert het nieuwe Dordtse D66-team zich uitbundig aan de pers, met v.l.n.r. zittend: Bert Vervoort, Franny Rouwenhorst, Kors Hofman en Gerard Schouw. Staand: Leen Schotel en kandidaat-wethouder Hubert Fermina.

Ze zijn beiden Dordtenaar en lid van D66. Toch ontmoeten ze elkaar vandaag voor het eerst: Kors Hofman (72) en Isabelle Vogel (15). In de fractiekamer van D66 in het middeleeuwse stadhuis van Dordrecht drinken we koffie uit mokken met D66-logo. Isabelle werd lid van D66 toen ze pas 11 jaar oud was. Kors werd lid in de beginjaren van de partij, toen we D’66 nog met een apostrof schreven – het precieze jaartal weet hij niet meer. Hij is al jarenlang actief voor D66 Dordrecht, momenteel als commissielid voor de gemeenteraad.

Op de vraag waarom beiden lid werden van D66 moet Kors wel even in zijn geheugen graven. “Ik herinner me een mooie zomer ergens tussen 1967 en 1970. Op de Coolingsingel in Rotterdam liep ik een paar enthousiaste D66’ers tegen het lijf, die stonden te venten met folders en aanmeldingskaarten. Toen ben ik lid geworden.” De nadruk op democratische vernieuwing sprak hem aan. “Het gaat om openheid en verantwoording aan de kiezer, waarbij de regie van verantwoording niet in handen is van diegenen die zich moeten verantwoorden. D66 profileerde zich met die insteek.”

Astronaut of minister-president

Isabelle wilde op haar 11de astronaut worden. Maar toen ze erachter kwam dat je daarvoor erg atletisch moet zijn en G-krachten moet bedwingen, koos ze voor iets anders. “Ik wilde iets doen waarin ik de eerste vrouw zou zijn. Mijn moeder zei toen dat er nog geen vrouwelijke minister-president is geweest. Dus wil ik de eerste vrouwelijke minister-president worden.” De stap naar politiek was gezet; de keuze voor D66 was in eerste instantie pragmatisch. “Ik zocht op internet en toen bleek dat D66 de enige partij is waarvan ik toen al lid kon worden. Bij andere partijen moest ik minimaal 16 jaar oud zijn.” Haar pragmatisme past bij D66, maar ook inhoudelijk voelt ze zich steeds meer thuis bij de sociaal-liberalen. “Bij de Gay Pride stond ik langs de kant en zag ik de boot van D66. Dat vond ik

Kors Hofman (72) en Isabelle Vogel (15) voor het monumentale Stadhuis van Dordrecht

Foto Mark Snijder

mooi, want het is belangrijk om ook die communities te laten zien dat wij er voor hen zijn. Toen dacht ik: *waarom sta ik hier langs de kant en niet op die boot?* D66 is toch wel de club waar ik bij hoor. Het is anders dan bijvoorbeeld in de klas: de andere leerlingen ken ik allemaal, maar ik heb niet veel met iedereen. Bij D66 ken ik niet iedereen, maar ik heb toch het gevoel dat ik erbij hoor.”

Geen groene gezichten

Voor Isabelle is het lidmaatschap belangrijk, juist omdat ze nog niet mag stemmen. “Ik kan daarmee laten zien dat ik ergens voor sta. Lid zijn is meer dan alleen zeggen dat je voor deze partij bent.” Ze ziet haar lidmaatschap nu vooral als een manier om de partij en de politiek te leren kennen. “Ik krijg nu de *Democraat* en blijf op de hoogte van wat er gebeurt in de partij. Als ik over een paar jaar actief wil worden, is het handig dat ik al wat langer meeloop.” Ze is nog niet bij veel activiteiten van de lokale afdeling geweest. Die zijn vaak ’s avonds, en door een druk sociaal leven en de verplichtingen van 3-vwo is dat best lastig te combineren, zegt Isabelle. Ze heeft echter al wel een landelijk congres bezocht; het honderdste in Den Bosch (2014). Ze vond het leuk en interessant, en zag dat D66-leden ook maar gewone mensen zijn. Lachend: “Er waren geen mensen met groene gezichten ofzo!” Het zit in haar aard om zich eerst ergens in te verdiepen voordat ze zich er actief in mengt. “Net zoals bij een televisieserie: als je één aflevering hebt gezien, kan je ook niet meteen meepraten met de fans.”

50 jaar D66 Dordrecht?

Ook de afdeling Dordrecht viert dit jaar haar 50-jarig bestaan. Of toch niet? De Dordtse afdeling is opgericht in 1966 of 1967; de precieze datum van oprichting is onbekend. In de eerste jaren organiseerde de afdeling vooral informele bijeenkomsten en vormde ze een schaduwfractie. In 1970 werd D66 met drie zetels voor het eerst gekozen in de gemeenteraad van Dordrecht. Meint Barelds († 2014), maatschappelijk werker bij het Leger des Heils, was de eerste lokale D66-fractievoorzitter. Twintig jaar later zat D66 voor het eerst in de coalitie, met PvdA, VVD en GroenLinks. De eerste D66-wethouder was Hubert Fermina, die in 1994 de overstap maakte naar de Tweede Kamer. In het college werd hij opgevolgd door Gerard Schouw, die later partijvoorzitter (1999-2002), Eerste Kamerlid (2003-2010) en Tweede Kamerlid (2010-2015) voor D66 was. In de huidige Dordtse politiek zit D66 in de oppositie; met 4 van de 39 zetels is D66 de derde fractie in grootte, na Beter Voor Dordt (13 zetels) en het CDA (vier zetels).

“Ik vind de insteek van D66 om zich te richten op de kwaliteit van de democratie erg bijzonder. Voor mij staat vast dat ik daarbij hoor”

– Kors

Bloed aan de paal

Toen Kors lid werd van D66 was hij al een aantal jaar stemgerechtigd. Maar ook voor hem was alleen stemmen op D66 niet voldoende. “Door lid te worden, markeer je dat je bij de partij wilt horen. Ik vond en vind de insteek van D66 om zich te richten op de kwaliteit van de democratie erg bijzonder. Voor mij staat vast dat ik daarbij hoor.” Deze overtuiging is nooit weggevoerd in de bijna 50 jaar dat Kors nu lid is. “Ik heb nooit overwogen om mijn lidmaatschap op te zeggen.” Halverwege de jaren tachtig werd Kors actief voor D66. Hij stond op de lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1986 en werd daarna burgerraadslid. In die periode bezocht hij trouw de congressen, daarna vooral als het spannend dreigde te worden. “Als ik denk dat er bloed aan de paal komt, dan zit ik op de tribune.” Ook was hij redacteur van de *Democratenpraat*, het bladje van de Dordtse afdeling, van 1985 tot 2001. Isabelle veert op: “Mijn geboortjaar!”

Voetbalvereniging

Kors strooit met jaartallen en haalt er af en toe een paar door elkaar. “Dat krijg je als je zo oud bent.” Hij is blij met de nieuwe aanwas van leden voor de partij. Van de ruim 130 leden in Dordrecht is zeker de helft in de laatste tien jaar lid geworden. Wel hoopt hij dat meer leden zich ook daadwerkelijk laten zien bij ledenvergaderingen of thema-avonden. “De Dordtse ziel is niet makkelijk te bewegen om ook politiek actief te worden”, denkt hij. Juist de inbreng van jongeren vindt hij belangrijk. “Ik kan met m’n 72 jaar nog wel denken dat ik een universele blik heb, maar het is misschien niet verstandig om dat ook echt te geloven. Dus als dan een jong iemand zich meldt met een ander perspectief, dan kan dat perspectief niet anders genoeg zijn.” Isabelle neemt deze open uitnodiging graag aan, maar voelt zich soms wel beperkt door haar leeftijd. “Ik mag nog steeds niet stemmen. Het voelt daardoor net alsof ik bij een voetbalvereniging zit maar niet aan voetbal doe.” Maar Kors is optimistisch. “Je kan altijd meepraten binnen D66. En misschien gaan daardoor mensen anders stemmen dan als ze jou niet gehoord zouden hebben.”

Zorg voor medestanders

We komen te spreken over de invloed die je als individueel lid hebt. Isabelle hoort veel scepsis bij haar vrienden. “Ze vragen waarom ik lid ben van een politieke partij. Ze denken dat wij toch geen invloed kunnen uitoefenen op de politiek. Maar ja, als je dat idee hebt, gebeurt er natuurlijk helemaal niets.” Kors is ervan overtuigd dat je als lid invloed kunt hebben op de partij en de politiek; zo schreef hij zelf artikelen in het lokale blaadje als hij vond dat het college van B&W niet voldoende openheid van zaken bood. “Ik kwam laatst nog een stuk uit 1986 tegen. Ik zou het vandaag nog precies zo opschrijven. Openheid en verantwoording is het enige waarin we geen nuance mogen toelaten. Elk compromis dat we daarop sluiten is een compromis om politici te helpen, niet om de stad of het land te helpen.” Juist D66 biedt goede mogelijkheden voor zeggenschap van individuele leden, weet hij. “Als de partij echt de focus heeft op de kwaliteit van de democratie, dan geldt dat natuurlijk ook intern. Maar dan moet je het wel goed aanpakken. Zorg ervoor dat je een clubje medestanders vindt en dat het een beetje massa krijgt.”

“Door mijn lidmaatschap kan ik laten zien dat ik ergens voor sta. Dat vind ik belangrijk, omdat ik nog niet mag stemmen”

– Isabelle

Debat in sweatpants

Onder jongeren speelt volgens Isabelle vooral veel onwetendheid. Zij pleit daarom voor meer aandacht op school voor politiek. “Veel jongeren weten niet eens wie onze minister-president is. Er zouden meer lessen moeten zijn al op de basisschool: Wat doet de Tweede Kamer? Wat doet een politieke partij? En wat kan jij daarin doen? D66 richt zich al veel op jongeren, maar het kan nog meer. Want als je als tiener al denkt dat je geen enkele invloed hebt, verandert dat niet vanzelf als je ouder wordt.” Ook leraren spelen daarin een belangrijke rol. “Sommige leraren zeiden tegen mij dat een bepaald soort mensen de politiek ingaat, vooral het type-bankiers. Door dat stigma zien ook zij niet wie er echt in de politiek zitten.” Isabelle liet zich hierdoor niet weerhouden om zelf lid te worden van D66. “Ik ben ambitieus, dus ik dacht: *als dat zo is, dan ga ik dat veranderen*. Dan kom ik als minister-president gewoon in mijn *sweatpants* naar de Tweede Kamer om een debat te voeren. Ik denk dat dat veel mensen zal aanspreken.”

Belangrijk advies

Tijdens het najaarscongres op 29 en 30 oktober viert de partij haar 50-jarige bestaan in de RAI in Amsterdam. Kors zal er zijn. “Ik moet toch een beetje feeling houden met alle nieuwe gezichten.” In 2066, als de partij haar 100-jarig bestaan zal vieren, heeft Isabelle bijna de leeftijd van Kors bereikt. Is zij er dan bij? Ze moet lachen. “Ik denk dat ik dan in ieder geval nog lid ben. Ik ben namelijk niet iemand die snel verandert. Sinds mijn 11de zijn mijn standpunten wel wat veranderd, maar die passen op een of andere manier nog steeds bij D66.”

Ook 50!

Bestaat uw afdeling (ook) 50 jaar?

Laat het ons weten! Aanvullende documenten en foto's (of een scan daarvan) zijn daarbij zeer welkom. Zowel voor ons archief als voor de jubileumtentoonstelling op Congres 104 op 29 en 30 oktober in de RAI te Amsterdam. Tot nog toe gaat de eer van 'de oudste D66-afdeling' naar D66 Groningen, die ons dit bericht uit het *Nieuwsblad van het Noorden* van 7 november 1966 toestuurde... Wie volgt?

↑ Nieuwsblad van het Noorden
7 november 1966

← De Dordtenaar
22 maart 1990, een dag na de gemeenteraadsverkiezingen

Verjaardagswens? Maatwerk!

Ook 50!

Bijzondere leeftijd – vijftig jaar?

“Voor mij persoonlijk niet. Ik heb het klein gevierd. Maar voor de partij wel. Het jubileum is een goede gelegenheid om stil te staan bij hoe we zijn begonnen, wie we nu zijn en waar we naartoe willen. We hebben ons ontwikkeld tot een professionele partij. Politiek hebben we een stempel gedrukt op de samenleving. Met voor mij als hoogtepunt het homohuwelijk. Voor een groep mensen is dit van grote betekenis. Dit heb ik ook ervaren toen ik wethouder was in Rotterdam. Als je voorbij de oppervlakte keek, bleek dat het voor LHBT'ers helemaal niet zo goed geregeld was. Het homohuwelijk heeft daar écht verandering in gebracht. Daarnaast zijn we zijn nog steeds relevant – onmisbaar in het politieke landschap. Dat is mooi en

“Toen Alexander Pechtold zich bij onze redactie meldde met een paginagroot artikel, weigerden we het resoluut”

Oud-wethouder Korrie Louwes – dit jaar ook 50 geworden! – werd tijdens haar studententijd lid van D66. De open, energieke houding sprak haar aan: Had je een idee? Kom maar op! Was je het ergens niet mee eens? Spreek je uit! “Dat wens ik de partij voor de komende jaren ook toe: Blijf je openstellen. Durf anders te denken. Spreek je uit.”

een beetje triest tegelijk. Het betekent dat het ons, vijftig jaar na onze oprichting, nog niet is gelukt al onze standpunten te realiseren. Het gekozen burgemeesterschap bijvoorbeeld, waarom lukt dat in Nederland niet? Veranderingen kosten tijd. Toevallig ben ik nou net een beetje ongeduldig.”

Begin jaren '80 werd je lid van D66. Waarom?

“Als studente was ik zeer actief bij de Universiteitsraad in Leiden. Lidmaatschap bij een politieke partij volgde daar als vanzelf op. Dat moest D66 zijn. De open, energieke houding sprak mij aan. Had je een idee? Kom maar op! Was je het ergens niet mee eens? Spreek je uit! We waren niet bang om buiten de gebaande paden te denken. Nieuwe wegen in te slaan. Transparant te zijn. Later heb ik ruim twintig jaar bij verschillende ministeries in Den Haag gewerkt. Zo kreeg ik een aardig idee van hoe het er bij andere partijen aan toe gaat. Die openheid die ik bij D66 beleef heb ik bij hen niet zo ervaren.”

Als student bestierde je de Leidse Democraat. Hoe ging dat eraan toe?

“De afdeling was nog niet zo goed georganiseerd als nu. Tussen het studeren en stagelopen door werd het blad in elkaar gezet. We waren met drie redactieleden. Het blad bekostigden we zo'n

beetje zelf. Dus moesten we creatief zijn. Zo printte ik, als het helemaal spaak liep, af en toe wat losse pagina's uit op het ministerie waar ik toen stageliep. Thuis nietten we de boel aan elkaar. Kenmerkend was ook het correspondentieadres dat telkens veranderde als een redacteur verhuisde of stopte. Uiteindelijk stond er permanent 'voorlopig correspondentieadres' op de voorkant van de krant. Een mooie anekdote? Toen het aanstormend politiek talent (*destijds student kunstgeschiedenis én leeftijdsgenoot, red.*) Alexander Pechtold zich meldde met een paginagroot artikel, weigerden we het resoluut. Het thema van het artikel weet ik niet meer, maar wij waren zuinig op elke bladzijde. We wilden verslag doen van de lokale politiek en veel leden aan het woord laten. Een hele pagina voor Alexander alleen zat er dus niet in. Later hebben we dat nog wel goedge maakt hoor, met een uitgebreid interview.”

In 2010 werd je wethouder voor D66 Rotterdam. Je werd 'de fietsende wethouder' genoemd. Hoe dat zo?

“Die bijnaam hoor ik nog regelmatig. Ik wilde Rotterdam in al zijn facetten leren kennen. Dat kon niet vanuit het stadhuis aan de Coolingsingel. Ik wilde de stad in. Bij mensen, bedrijven en organisaties langs. Op de fiets. De dienstauto liet ik staan. Daar keken ze in Rotterdam wel van op. Toen ik net was begonnen kreeg ik het advies van een collega-wethouder om de functie met wat meer grandeur uit te dragen. Dat begreep ik niet. Wij waren er toch voor de stad en de Rotterdammers? Niet andersom. Bovendien was het gewoon praktisch. Het was een drukke tijd. Ik genoot ervan. Maar zelfs als ik op zaterdag bij mijn zoon langs de zijlijn van het voetbalveld stond, besprak ik met andere ouders kwesties in Rotterdam. Werk ging altijd door. Op de fiets kon ik de zaken in mijn hoofd ordenen: een vraagstuk dat speelde, een knoop die moest worden doorgehakt. Zo kwam ik op ideeën. Of dacht ik gewoon aan heel andere dingen. Het gaf rust.”

Inmiddels ben je wethouder af. Toch is het niet heel veel rustiger geworden. Naast jouw baan bij adviesbureau Berenschot, begeleid en ondersteun je aspirant-D66-burgemeesters. Wat motiveert jou?

“Mijn drijfveer is dat we alle verschillende inzichten en ideeën binnen onze partij optimaal benutten. Dat we vasthouden aan die open houding die D66 zo kenmerkt, en ruimte creëren voor leden met uiteenlopende achtergronden. Het Els Borst Netwerk is daar een mooi voorbeeld van. Daar moeten we alert op blijven. Is er voldoende ruimte voor nieuwe leden om zich aan te sluiten? D66 is een mooie vereniging om onderdeel van uit te maken. Op een borrel of congres raak je zomaar aan de praat met leden die je voorheen helemaal

“De bijnaam ‘de fietsende wethouder’ hoor ik nog steeds. De dienstauto liet ik staan; daar keken ze in Rotterdam wel van op”

niet kende. D66'ers hebben veel gemeen. Maar ervaart iedereen die vanzelfsprekende klik? Daar kunnen we best wat creatiever in zijn. Dat wens ik de partij voor de komende jaren ook toe. Blijf je openstellen. Durf anders te zijn. Spreek je uit.”

De Tweede Kamerverkiezingen zijn in aantocht. Waar moet D66 op inzetten?

“Er is niets leukers dan met zijn allen de straat opgaan om campagne te voeren. Het is een mooie wisselwerking. Je verdiept je nog eens goed in onze standpunten en kunt deze direct in de praktijk terugzien. Natuurlijk zitten er soms lastige gesprekken tussen. Maar daar leer je juist heel veel van. Persoonlijk hoop ik dat D66 inzet op een integraal persoonsgebonden budget. Dat we écht maatwerk gaan leveren en zorgen dat mensen met complexe ondersteuningsvragen dat zelf vorm kunnen geven. Wij kunnen daarin – zonder naïef te zijn – het échte liberale geluid laten horen.” ■

Korrie Louwes

Nieuwkerk aan den IJssel,
11 juni 1966

Studie

Geschiedenis, Universiteit
Leiden

Loopbaan

1990-2010

Diverse functies (o.a. beleidsmedewerker, woordvoerder, directeur) op ministeries van Algemene Zaken (AZ), Financiën, Economische Zaken (EZ) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

2009-2010

Voorzitter Programma-commissie D66 Rotterdam Centrum

2010-2014

D66-wethouder Arbeidsmarkt, Hoger Onderwijs, Innovatie en Participatie, gemeente Rotterdam

2014-heden

Senior Managing Consultant, organisatieadviesbureau Berenschot
Lid Landelijke Talentencommissie D66
2016-heden
Lid Burgemeesterscommissie D66

50 jaar geleden werd D66 opgericht in Hotel Krasnapolsky te Amsterdam. De oprichters ontmoetten elkaar in het hoofdstedelijk journalistencafé Scheltema en vergaderden bij Hans van Mierlo op de Herengracht. In de jaren zeventig verhuisde het centrum van de partij – inclusief het Landelijk Bureau – naar Den Haag. We gaan terug naar die Amsterdamse beginjaren met deze historische D66-stadswandeling!

Historische stadswandeling

langs de oprichtingsplekken van D66

2016 Oud-Tweede Kamerlid Minne Dijkstra krijgt een 'Terugblik' van huidig Tweede Kamerlid Judith Swinkels tijdens de Jubileum-fietsestafette (zie p. 8-9)

Foto Remco van der Kruis

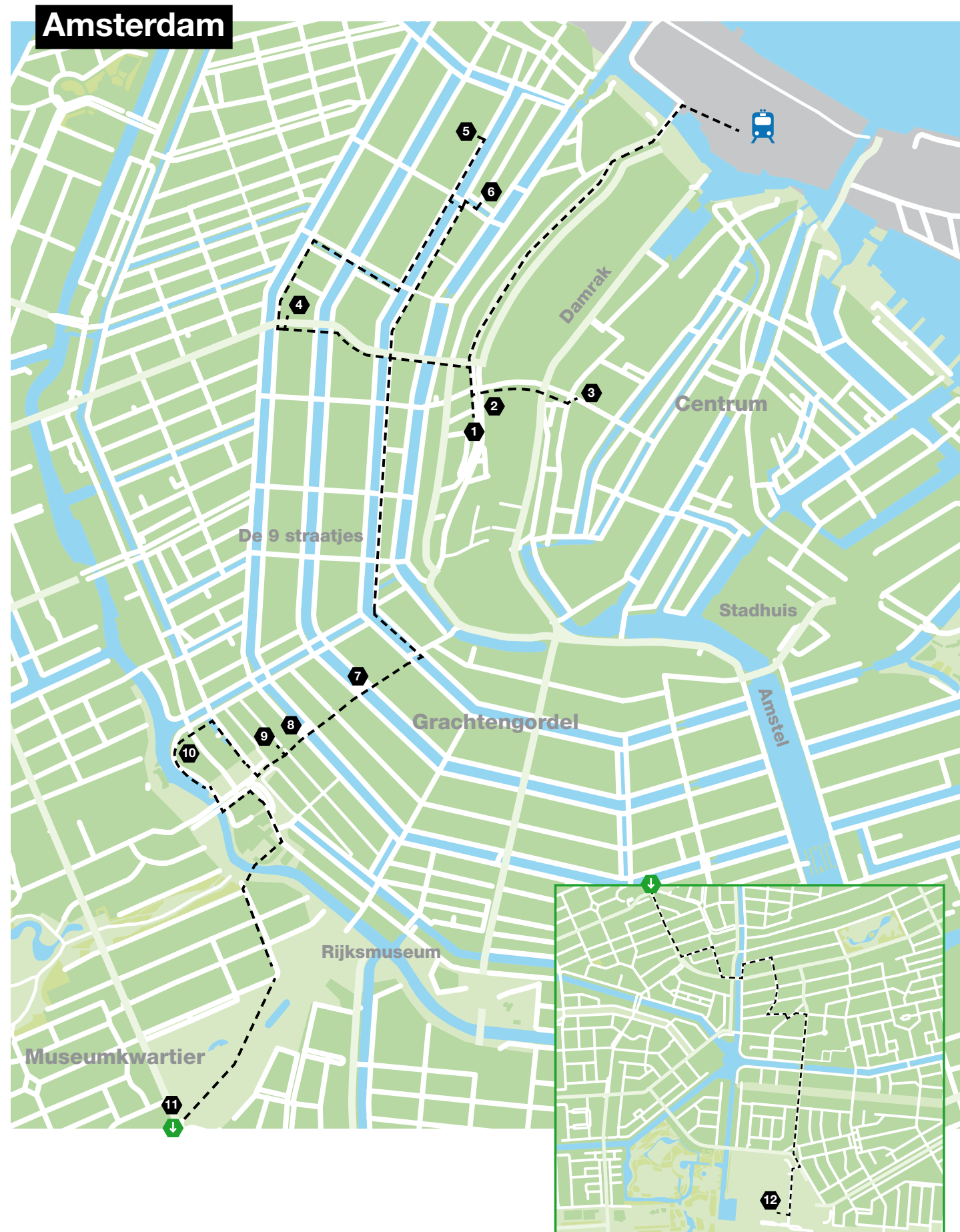

1967 D66-Kamerlid Minne Dijkstra tijdens de behandeling van de onderwijsbegroting in de Tweede Kamer

Foto Eric Koch / Anefo / nationaal Archief

Voor ik aan deze wandeling door Amsterdam begin, spreek ik af met lid van het eerste uur Minne Dijkstra (79). Hij stuurde de adhesiekaart van het Appèl op, nam deel aan het eerste ledencongres, waarna hij op 30-jarige leeftijd werd gekozen in de eerste, zevenkoppige Tweede Kamerfractie van D66 in 1967. Omdat hij in Friesland woonde, sliep hij de eerste maanden als hij in Amsterdam moest zijn op de bank bij Hans van Mierlo, in diens huurwoning aan de Herengracht.

Dijkstra woont sinds de jaren tachtig in het centrum en is verknocht aan de hoofdstad. Als oud-voorzitter van de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad (VVAB), rondleider voor het Gilde (Mee in Mokum) en als “binnenstadprofessor” voor de lokale zender AT5 is hij bovendien de ideale stadsgids voor deze historische D66-wandeling door Amsterdam!

Vanaf het Centraal Station loop ik over de Nieuwezijds Voorburgwal naar het prachtige Jugendstil-gebouw op nr. 234-240, waar de **redactie en drukkerij van het Algemeen Handelsblad** (sinds 1831) **1** zetelde, tot de fusie met NRC in 1970. De ‘Nieuwezijds’ werd destijds ook wel *Fleet Street* genoemd: vrijwel alle grote kranten en weekbladen hadden hier hun burelen. D66-oprichters Hans Gruijters (1931-2005) en Hans van Mierlo (1931-2010) leerden elkaar hier kennen begin jaren zestig; Gruijters was chef redactie Buitenland en Van Mierlo redacteur Opinie.

In het pand ernaast, op nr. 242, huist nog steeds het roemruchte **Café Scheltema** **2**, waar journalisten, kunstenaars, schrijvers en bohemiens elkaar troffen (en nog steeds treffen), om “in een onbezonnen vrijzinnige sfeer te discussiëren over de staat van de democratie”, zoals Minne Dijkstra me eerder vertelde. Zo ook *Handelsblad*-redacteuren Gruijters, Van Mierlo en Jan Sampiemon en *Het Parool*-journalisten Jan Beishuizen, Bob Steinmetz en Erik Visser, die niet veel later aan de wieg zouden staan van Democraten 66. In die tijd heerste onder jongeren, intellectuelen en vrijzinnige denkers enorme onvrede over de verzuilde maatschappij en het keurslijf van de regenten. “Een gezagscrisis, zo voelde het”, zegt Dijkstra, nu vijftig jaar later.

Via de Paleisstraat loop ik over de Dam naar **Hotel Krasnapolsky** **3**. Op 30 april 1966 kwam hier, in de Bernardzaal, een groep van dertien mannen bijeen om “met gefronste wenkbrauwen van gedachten te wisselen over het kreupele bestaan van het politieke leven in ons land”, zoals Hans van Mierlo het later zou verwoorden. Hier bespraken Henk Lange, Arie van der Zwan, Coen Affolter, Peter Baehr, Ad Redeker, Evert Hoven, Reinier Heijting, en de hierboven genoemde zes journalisten over een nieuwe en vernieuwende democratische agenda. Lange en Van der Zwan trokken zich nog dezelfde dag terug en slosten zich aan bij Nieuw Links, een vernieuwingsbeweging binnen de PvdA. De overige elf vormden de basis van het initiatiefcomité D’66 dat op 15 september 1966 het Appèl presenteerde in Den Haag. Hotel Krasnapolsky – ook wel liefkozend ‘Kras’ genoemd – bleef lange tijd een belangrijke plek voor D66. Hier werd de partij in oktober opgericht; hier werd de verkiezingsavond op 15 februari 1967 gevierd (7 zetels uit het niets!) en hier werden later nog vele verkiezingsavonden en ledencongressen georganiseerd – waaronder de derde dag van het eerste congres in 1966 (zie verderop bij RAI).

Ik draai me om en loop langs het Paleis door de Raadhuisstraat naar de **Westerkerk** **4**, waar op 10 maart 1966 de kerkelijke inzegening van het controversiële huwelijk tussen prinses Beatrix en Claus von Amsberg plaatsvond. Dit hoofdstedelijk huwelijk was zeer tegen de zin van de overgrote meerderheid van de bevolking, maar de regering, gesteund door de burgemeester van Amsterdam, zette haar plannen door. VVD-raadslid Hans Gruijters, die radicalisering van de democratie naar Amerikaans model voorstond, weigerde aanwezig te zijn en zegde op 21 maart zijn partijlidmaatschap op. Nog geen zes weken later, organiseerde hij – op Koninginnedag nota bene – die eerste bijeenkomst van 30 april in ‘Kras’.

Vanaf de Westerkerk maken we een uitstapje noordwaarts, terug richting Centraal Station, voor een blik op **Herengracht 26** **5**. Een mooi statig pand bij de Brouwersgracht, waar Hans van Mierlo destijds een kleine woning in het achterhuis huurde. De tot elf man gereduceerde groep die op 30 april bijeen kwam in Krasnapolsky, richtte hier het Initiatiefcomité D’66 op, dat onder voorzitterschap van Van Mierlo elke zaterdag bijeenkwam om te vergaderen over de grondslagen van een nieuwe partij, zoals later gepubliceerd in het Appèl. De groep dijde al snel uit, tot uiteindelijk 36 personen, die onderling weer groepjes vormden om de verschillende thema’s uit te diepen. Na het eerste congres (in de RAI en Krasnapolsky) overnachtte de in Friesland woonachtige Minne Dijkstra – toen kandidaat-Kamerlid voor D’66 – hier regelmatig op de bank als hij in Amsterdam moest zijn.

In een zijstraat een paar honderd meter verderop wandel ik even langs Langestraat 61, het adres waar het **tweede officiële partijsecretariaat** **6** (Landelijk Bureau) van 1973 tot 1975 zetelde, waarna de partijorganisatie definitief naar Den Haag verhuisde.

Ik loop de Herengracht zuidwaarts af en ga de Leidsestraat in. We maken een uitstapje naar Keizersgracht 576, het **eerste officiële partijsecretariaat** **7** van D66. De partij huurde hier na de verkiezingen van 1967 een aantal kantoorlokalen aan de voorzijde van het grote pand voor 9.000 gulden per jaar en zou tot 1973 op deze locatie blijven. Hier vergaderde ook het partijbestuur en zo werd stap voor stap – al improviserend – een partijstructuur opgebouwd door de kersverse Democraten.

We gaan terug via de Leidsestraat richting het Leidseplein. Ik houd even stil voor het Braziliaanse muziekcafé op Lange Leidsedwardsstraat 64. Hier bevindt zich de Bamboo Bar, dat destijds – onder dezelfde naam – werd uitgebaat door D’66-oprichters Hans Gruijters en Coen Affolter. Op 15 februari 1968 werd op de bovenverdieping **Club 66** **8** – ook wel: C’66 – geopend, bedoeld voor besloten discussieavonden van D’66-leden, maar ook frequent bezocht door sympathisanten en politiek geïnteresseerden. Zo nam Van Mierlo Harry Mulisch weleens mee, die doorgaans in de bar van het nabijgelegen Hotel Americain te vinden was.

Via **Café Eijlders** **9** op het Leidseplein – ook een tijdje uitgebaat door Hans Gruijters en nog steeds een bezoekje waard – gaan we rechts de Leidsekade op naar **Theater Bellevue** **10**. Hier hield de Amsterdamse afdeling van de VVD in de jaren zestig haar vergaderingen. Gezapige en ondemocratische bijeenkomsten, want alles was al besloten, en inspraak – laat staan tegenspraak! – werd nauwelijks geduld, zo vertelde Minne Dijkstra eerder. Aan het eind van de avond werd het pas leuk, “als de oude regenten weg waren en de jongeren aan bod kwamen”. Deze jongeren – leden van VVD-jongerenorganisatie JOVD – vormden een niet onbelangrijk deel van de nog op te richten Democraten 66: drie van de 13 heren die op 30 april bijeenkwamen in Krasnapolsky waren oud-voorzitters van de JOVD.

Op 15 september presenteerde het Initiatiefcomité D'66 haar Appèl aan iedere Nederlander die ongerust is over de ernstige devaluatie van onze democratie. De aangehechte adhesiekaart kon tot 15 oktober 1966 worden ingestuurd naar het **secretariaat van het Initiatiefcomité D'66** op Nicolaas Maesstraat 70 te Amsterdam. Afhankelijk van het aantal adhesiebetuigingen zou het initiatiefcomité besluiten tot het oprichten van een politieke partij. Om hier te komen, lopen we over het Museumplein naar het zogenoemde Museumkwartier, en komen we uit bij dit 'secretariaat', of beter: postadres – het toenmalige woonadres van Nellie Visser, een nicht van medeoprichter Erik Visser. Er kwamen ruim 2500 positieve reacties op haar adres binnen, waaronder die van Minne Dijkstra.

Via de Pijp gaan we zuidwaarts, naar de Rivierenbuurt. We lopen de Scheldestraat helemaal uit tot het Europaplein, waar sinds 1961 **congrescentrum RAI** huist. Na de val van het Kabinet-Cals op 14 oktober 1966, raakt D'66 in een stroomversnelling, want de vervroegde verkiezingen zijn al gepland op 15 februari 1967. De eerste officiële Algemene Ledenvergadering (ALV) wordt geprikt op 17 en 18 december 1966 in de RAI. Minne Dijkstra was erbij en weet zich de opwindende en het optimisme dat onder de circa 500 aanwezigen heerste nog goed te herinneren. Maar aan het einde van de tweede congresdag is er nog geen verkiezingsprogramma of kandidatenlijst vastgesteld om deel te kunnen nemen aan de verkiezingen. Terwijl de honderden congresgangers in de hal afwachten – de zaalhuur is inmiddels verlopen – klimt partijvoorzitter Hans van Mierlo in een groot abstract kunstwerk en vraagt of men dit oprichtingscongres wil afronden op tweede of derde kerstdag. Het wordt 27 december. In allerijl wordt Hotel Krasnapolsky gebeld om een zaal te huren. De rest is geschiedenis.

Jubileumcongres

Het laatste stukje naar de RAI is een flinke wandeltocht (zie kaart), die u op 29 en 30 oktober wellicht zelf zult maken op weg naar Congres 104, het aanstaande verkiezings- en jubileumcongres, dat vijftig jaar na dato wederom plaats heeft in de RAI te Amsterdam. Kijk voor een videofragment van dat eerste, historische congres van 17 en 18 december 1966 op: d66.nl/tijlijn

Meer informatie d66.nl/congres

Amsterdams jubileumboek

Wilt u meer weten over unieke locaties, bijzondere gebeurtenissen en belangrijke personen uit de roerige D66-geschiedenis in en van Amsterdam?

Sinds de oprichting heeft de afdeling D66 Amsterdam een prominente rol gespeeld in het wel en wee van de hoofdstad én van D66 als partij. De afdeling (3500 leden) is momenteel druk bezig met het samenstellen van een eigen jubileumboek over D66 Amsterdam, o.l.v. initiatiefnemer, projectleider en oud-afdelingsvoorzitter Moncef Beekhof.

Dit boek verschijnt in oktober en is te koop voor € 19,66 op Congres 104 (verkiezings- en jubileumcongres) op 29 en 30 oktober in de RAI te Amsterdam. Voorbestellen: amsterdam.d66.nl/bestelling-jubileumboek

Meer informatie: s.fels@d66amsterdam.nl

Een blijvend Appèl 50 jaar Democraten 66

- Rijk geïllustreerd fotoboek
- 180 pagina's gebonden
- Speciale ledenprijs: € 19,66
- December 2015

Een blijvend Appèl. 50 jaar Democraten 66 – met een voorwoord van fractievoorzitter Alexander Pechtold – is een *must have* voor iedereen die geïnteresseerd is in de bijzondere geschiedenis van Democraten 66. U kunt dit jubileumboek vol prachtige foto's en affiches aanschaffen op Congres 104 of via: d66.nl/jubileumboek

D66

Zoals in elke vereniging, bloeit ook bij D66 regelmatig iets moois op tussen actieve leden. In dit nummer portretteren we **Bettie S. Groen** en **Robert van Lente**, die elkaar 25 jaar geleden ontmoetten op een nieuwjaarsborrel van D66 Den Haag.

Vertel eens, hoe ging dat toen?

Bettie: “Het kwam door mijn gebroken voet. Ik was destijds bestuurssecretaris en redacteur van het afdelingsblad van D66 Den Haag en we hadden nieuwe redacteurs nodig. Toen ik op een avond heel zielig thuis zat met mijn gebroken voet, besloot ik maar eens mijn namenlijst af te bellen. De eerste had geen zin, de tweede was niet thuis en de derde was Robert. En die wilde wel. Het was toen begin januari, dus we spraken af dat we elkaar bij de nieuwjaarsborrel zouden ontmoeten.”

Liefde op het eerste gezicht?

Bettie: “Voor mij wel, hij viel me meteen op toen ik binnenkwam. Maar voor Robert niet echt. Erger nog: ik was met een redactiegenoot, een leuke blonde dame. Hij was naar haar toe gelopen en had gezegd dat zij wel Bettie moest zijn. Het was voor hem wel even slikken dat niet zij het was, maar ik – met mijn gebroken voet!”

Hoe heb je hem toch weten te vangen?

Bettie: “Oh, ik heb van alles gedaan om hem te ‘krijgen’. Zo werkte hij in die tijd op het ministerie van Financiën en dat gaf mij de gelegenheid om regelmatig voor de lunch met hem af te spreken met als vals voorwendsel dat ik financiële zaken uit de raadsstukken niet begreep... Het heeft uiteindelijk nog drie maanden geduurd voor het echt wat werd. Ik had een etentje bij mij thuis en ik zou Indiaas koken. Ik stond in de supermarkt kruiden uit te zoeken en hoorde iemand zeggen dat ik ook eens achter me moest kijken. Daar stond hij! Ik nodigde hem meteen uit voor het etentje, en die uitnodiging nam hij aan. Dat was 3 mei 1991. Sindsdien zijn we een koppel en een jaar later zijn we getrouwd.”

Oproep

Heeft u uw partner ook leren kennen bij D66?

En willen jullie – net als Bettie en Robert – samen geportretteerd worden in de *Democraat*? Stuur een mail met uw contactgegevens naar: democraat@d66.nl

Hans van Mierlo in de RAI op 18 december 1966

Hij maakt het verschil

Een bevlogen Mpanzu Bamenga spreekt tijdens Bevrijdingsfestival 2015 in Haarlem het publiek toe over vrijheid en vluchtelingen.

In 2012 werd hij Nederlands staatsburger én lid van D66. In 2014 mocht hij voor het eerst stemmen en werd Mpanzu Bamenga (30) gemeenteraadslid in Eindhoven. Redacteur Anita van Rootselaar fietste een middag met hem mee langs vier belangrijke plekken in zijn stad. “Juist nu gemeenschappelijke waarden zoals vrijheid, menselijkheid en waardigheid onder druk staan, moet D66 de leiding nemen.”

Mpanzu Bamenga stuurt me een app: “Heb je een OV-fiets?” – we gaan op de fiets Eindhoven verkennen. Hij wil me graag vier plekken laten zien die voor hem het verschil maakten. We treffen elkaar voor de stationshal en Mpanzu schudt enthousiast mijn hand. De eerste stop is het Christiaan Huygens College, de eerste Nederlandse school waar hij naartoe ging, als 12-jarige jongen. Twee jongens vegen de trap die naar de hoofdingang leidt. “Kijk, wat zij doen, dat moest ik heel vaak doen: corvee. Ik was rebels en ik was het regelmatig niet eens met de regels. Ik had altijd de indruk dat het beter kon. Ik heb wel eens gezegd: *vroeger, hier op school, had ik steeds het gevoel dat ik gelijk had maar het niet kreeg*. Dus wilde ik leren hoe ik ook gelijk kon krijgen. Daarom ben ik rechten gaan studeren. Dat is meer als grap bedoeld, maar er zit een kern van waarheid in.”

Je hebt een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel? “Ja. De belangrijkste waarden voor mij zijn menselijkheid en kansgelijkheid. Als ik het gevoel heb dat mensen geen eerlijke kansen hebben, dan kom ik in actie. Op deze plek is dat rechtvaardigheidsgevoel en de wil daarmee iets te doen geboren. Hier was ik, toen ik te horen kreeg

“Ons eerste asielverzoek werd na drie jaar afgewezen. Toen ging ik reflecteren: hoe is mijn leven tot nu toe geweest?”

dat ons eerste asielverzoek na drie jaar was afgewezen. Toen ging ik reflecteren: hoe is mijn leven tot nu toe geweest? We hebben eerst door Europa rondgezworven voor mijn moeder, broer en ik in 1994 in Nederland aankwamen en asiel aanvragen. Ik was toen acht jaar. We zaten al drie jaar in een armoedige situatie in Nederland en ik realiseerde me: hier klopt iets niet. Ik wilde ons uit die situatie halen maar ik wilde dat ook voor anderen. Ik ben graag dromen over een betere toekomst, een samenleving zonder armoede en waar iedereen erbij hoort. Met de hulp van vrienden en deskundigen ben ik een nieuwe procedure gestart. Uiteindelijk kreeg ik in maart 2007 – ik was toen 21 jaar en dertien jaar in Nederland – een telefoontje: *De minister heeft je brief gelezen en het komt goed*. Dat gaf me een dubbel gevoel: enerzijds was ik blij dat het gelukt was. Anderzijds was ik ook boos dat er zoveel mensen zijn die misschien in dezelfde of ergere situatie zitten maar die niet de vaardigheden hebben om zelf voor hun rechten op te komen.”

We fietsen door naar de volgende plek: stichting Vluchtelingen in de Knel, waarvoor hij drie jaar heeft gewerkt als jurist en extern coördinator. De stichting vangt vluchtelingen op en staat ze bij met onder meer juridisch advies. Vanaf de weg lopen we door de tuin het terrein van de stichting op, waar her en der mensen van en naar de opvang lopen. Mpanzu kent veel van hen – we treffen zowel zijn eerste als zijn laatste cliënt bij de stichting.

Wanneer werd je lid van D66? “Dat was in januari 2012, omdat ik mij actief wilde inzetten voor het bereiken van maatschappelijke doelstellingen. Ik heb vervolgens meegeschreven met het gemeentelijke verkiezingsprogramma en deelgenomen aan het talentstimuleringsprogramma Route66. Toen werd me gevraagd of ik een bijdrage wilde leveren als gemeenteraadslid? Dat betekende voor mij ook een keuze: het raadslid-

Foto Kawa Karimi

CV
Mpanzu Bamenga
Kinshasa, Democratische Republiek Congo (voorheen: Zaïre), 1985
Lid D66 sinds 2012

Opleiding
MBO Administratief Juridisch Medewerker Openbaar Bestuur (ROC Eindhoven); Minor Global Development Issues (Fontys hogescholen Tilburg); HBO rechten (Juridische Hogeschool Avans-Fontys Tilburg); European Law on Immigration and Asylum, Odysseus Network (Université Libre de Bruxelles).

Loopbaan
2011 – 2013
Sociaal-juridisch medewerker Vluchtelingen in de Knel, Eindhoven
2013 – 2014
Extern coördinator Vluchtelingen in de Knel, Eindhoven
2014 – heden
Raadslid D66 Eindhoven (portefeuille: veiligheid, mensenhandel, vreemdelingenzaken, mondiale bewustwording, brandweerzorg, inclusieve samenleving en diversiteit); Coördinator bij Den Haag Wereldhuis/STEK

Overig
Mpanzu Bamenga is coördinator en medeoprichter van Inclusion Leaders Network (Incleaders); bestuurslid Stichting Pim de Kuijer Lezing; Lid Rekenkamercommissie Gemeente Eindhoven; Voorzitter D66 Landelijke Thema-Afdeling Samenleven, Migratie en Asiel; en lid van de Stichtingsraad Regionale Omroep Brabant.

“Ik ben niet in de politiek gegaan om te zeggen: we hebben een meerderheid dus gaan we dat doen. Het gaat juist om de situaties waarin je in de minderheid bent”

maatschap in Eindhoven ging naar mijn mening niet samen met het werk voor Vluchtelingen in de Knel. Ik heb besloten afstand te nemen van de stichting, omdat ik het gevoel had dat ik meer kon betekenen voor mensen vanuit de politiek. Je zit zelf aan het roer.”

In het klooster naast de stichting bevinden zich de Zusters van de Liefde, die de opvang in 1983 hebben opgericht. Zuster Bets (*The Legend*, aldus Mpanzu) legt uit dat de opvang organisch is ontstaan. Mensen klopten regelmatig aan de deur voor opvang, en na enige tijd besloten ze om hier een stichting voor op te richten. “Mensen die op straat staan zijn immers mensen net als wij, en waarom zouden die geen recht hebben op een goed leven?”, zegt zuster Bets. In deze opvang worden al jaren ook mensen opgevangen die uitgedeeerd zijn. Die konden lange tijd vrijwel nergens terecht, omdat ze vanuit overheidswege geen recht hadden op opvang.

Je hekelt de gebrekkige opvang voor uitgedeeerde asielzoekers. “Ja. Door regelgeving zijn mensen ineens op straat terecht gekomen. Omdat ze geen status hebben, hebben ze geen recht op opvang, geen recht op een bestaan. Dat is dus een gecreëerd probleem. Maar wie lost het op? Dat zijn de mensen die denken: *zo ga je niet met mensen om*. Dat is ook het verhaal wat ik vertel: er zijn altijd mensen die het verschil kunnen maken. Ik omsingel mijzelf tot de dag van vandaag met mensen die in deze situatie zitten, en dan kan ik niet weggijken. Integendeel: het stimuleert en inspireert me om tot actie over te gaan. Juist nu gemeenschappelijke waarden zoals vrijheid, menselijkheid en waardigheid onder druk staan, moeten we de leiding nemen. Dat hebben we, als D66, in het verleden gedaan, bijvoorbeeld als het gaat om rechten van LHBT’ers, en ook met euthanasie. Daarin hebben we het voortouw genomen. Ik vind dat we dat hierbij ook moeten doen.”

Heb je een idee hoe we daarmee kunnen beginnen? “Jazeker. Geef de mannen die we buiten tegenkwamen gewoon een papier. In plaats van een last maak je van hen een kracht. Een motor van Nederland.”

Daar hebben we als D66 geen Kamermeerderheid voor... “Ik ben niet in de politiek gegaan om te zeggen: we hebben een meerderheid dus gaan we dat doen. Het gaat juist om de situaties waarin je in de minderheid bent. Het gaat erom dat je achter iets staat, ervoor vecht, en dat je mensen tot andere inzichten brengt. Maak van een minderheid een meerderheid. Mijn ervaring is dat dat kan. Ik ben iedere keer weer barrières tegenkomen en heb toch steeds mensen ervan kunnen overtuigen dat het anders kan. Dat blijf ik geloven.”

Waar zijn we nu? “Dit is Dynamo, een poppodium en jongerencentrum. Toen ik studeerde kon ik op veel plekken niet terecht omdat ik ongedocumenteerd was. Maar bij Dynamo kon ik sporten. Vandaar dat ik dit wil laten zien. Het mooie is dat ze hier echt iedereen een kans geven, ongeacht je status. Toen ik achttien werd, mocht ik niet meer studeren, omdat mijn leerplicht stopte en ik nog geen verblijfsvergunning had. Ook kon ik geen stage lopen. Ik heb gezegd: *geef me een week, ik zorg dat ik een stageplek heb zodat ik kan afstuderen*. Toen ben ik bij Dynamo binnengelopen en bij hen mocht ik stage lopen als jongerenwerker. Ook heb ik hier vaak opgetreden als muzikant – ik maakte maatschappelijk getinte hip-hop en soul.”

De laatste plek die hij me wil laten zien is – hoe kan het ook anders – het stadshuis. In de aankomsthal hangen foto’s van alle raadsleden. Om Mpanzu’s foto is een gouden lijst te zien met een inscriptie: *Talent van het jaar 2015*. We lopen naar de raadszaal, naar zijn plek en nemen daar even plaats.

Kun je benoemen wat de grootste successen zijn die je hier in de raad hebt behaald? “Een daarvan heb je al gezien bij de stichting, dat is de bed-bad-brood-begeleiding. De andere is het genereren van draagvlak voor de komst van het asielzoekerscentrum (AZC) in Eindhoven, waarover in 2014 debat was. Ik dacht: *het gaat hier niet alleen maar om een AZC*. Als Eindhoven kunnen we een voorbeeld zijn voor alle andere plekken. We moeten hier iets neerzetten met symbolische waarde. Dus vroeg ik me af: *hoe krijg je alle partijen mee?* Dat kan als je ook de grootste tegenstanders mee krijgt. Dus ben ik juist ook met hen in gesprek gegaan – en met succes. Tijdens het vragenuur heb ik kritische vragen gesteld over het voorstel, waarbij ik ook vermeldde dat we het wel eens zijn met het voorstel. Alle partijen hebben dat stuk ondertekend. Ik wilde verantwoordelijkheid nemen – we gaan hier een AZC plaatsen – én de zorgen adresseren – luisteren naar kritische geluiden. Dan ben je verbindend, niet polariserend.”

Waar ben je nu mee bezig? “Kansengelijkheid. En dat gaat niet alleen over vluchtelingen, maar ook bijvoorbeeld over jeugdwerkloosheid en onderwijs. Jonge mensen kunnen hun kansen niet benoemen en benutten, we hebben het onderwijs niet op orde...”

Wat is er niet op orde in het onderwijs? “Onderzoek wijst uit: de positie en de mondigheid van je ouders speelt een grote rol bij het schooladvies dat een kind krijgt. Ik wil naar een onderwijssysteem waar we veel meer kunnen putten uit de

talenten van mensen. Anders leren kijken naar wat mensen kunnen en veel meer leren differentiëren. Mijn Nederlands was van laag niveau, maar voor andere vakken haalde ik hoge cijfers. Waarom kon ik die vakken waar ik goed in was niet op hoog niveau uitoefenen, en in de andere extra steun krijgen? Op die manier word je tenminste uitgedaagd.”

“Mag ik ter afsluiting nog een paar quotes noemen die me raken?”, vraagt hij me als we op het punt staan afscheid te nemen. Natuurlijk mag dat! “Kort geleden ben ik namens D66 naar Lesbos en Athene geweest. Ik heb daar met veel mensen gepraat, waaronder een vluchteling uit Afghanistan. Die man zei: ‘Het zou een mensenrecht moeten zijn om je vrij te bewegen over de wereld, want de aarde is van ons allemaal.’ Zo zie ik dat ook. Ik heb een droom van een Europa waarin we vrij kunnen reizen in plaats van een fort Europa. Daarom spreekt de uitspraak van Edward Kennedy (*een parafrase van George Bernard Shaw, red.*) me zo aan: *Some men see things how they are and say why? I dream things that never were and say why not?* De tweede quote is van John F. Kennedy: *If a free society cannot help the many who are poor, it cannot save the few who are rich*. Dat heeft ook weer te maken met dat fort Europa: er zijn zo weinig mensen die rijk zijn en zoveel mensen die arm zijn, dat het een kwestie van tijd is voordat iedereen jouw kant op komt. Niet voor niets zeggen we binnen D66: Denk en handel internationaal. Je moet je bewust zijn van wat er internationaal gebeurt en welk effect dat op ons heeft, en andersom.” ■

D66-delegatie bezoekt vluchtelingenkamp Gaziantep

Onderwijs. Voor ieder kind van groot belang om de weg in het leven te vinden. Voor deze vluchtelingenkinderen in een ‘modelkamp’ in Gaziantep, een stad op de grens van Turkije en Syrië, geldt dat nog sterker. Het is een sprankje hoop op een betere toekomst in een leven vol oorlog en geweld. Maar voor veel van hun leeftijdsgenootjes is dat onderwijs niet weggelegd. Zij zitten in een uitzichtloze situatie in een veel gebrekkiger kamp. Of vaker nog zwerven ze door steden. Op Alexander Pechtold, Sjoerd Sjoerdsma, Petra Stienen en Jan Paternotte maakte het bezoek afgelopen maand aan de vluchtelingen in Gaziantep diepe indruk.

Foto Maaïke Zeeuw

Mpanzu Bamenga

@MpanzuBamenga May 5, 2016
Griekenland

Mensen die hun thuis kwijt zijn, laten hoop, veerkracht en moed zien. Wat belet jou & mij om ze hierin bij te staan?

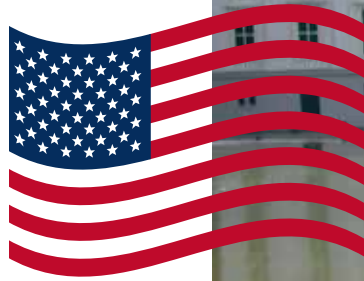
Mpanzu Bamenga

@MpanzuBamenga May 4, 2016

Verkozen tot: Politiek Talent van het Jaar 2015! Bedankt voor alle steun. @saskia75 gefeliciteerd met raadslid vh j!

Politieke junkie

Amerikadeskundige en D66’er Adriaan Andringa (33) reist deze maand door de Verenigde Staten om het gemoed van de (zwevende) kiezer te peilen in de aanloop naar de presidentsverkiezingen van 8 november. En om er een boek over te schrijven, dat in september verschijnt. “Het worden ontzettend spannende verkiezingen. Als Trump de cruciale swingstates wint, dat wordt hij president.”

Adriaan Andringa

1983, Den Bosch
Werkt sinds 2014 als bestuursadviseur voor Ingrid van Engelshoven, locoburgemeester en D66-wethouder Kenniseconomie, Internationaal, Jeugd en Onderwijs in Den Haag en schrijft regelmatig over Amerikaanse politiek op politicalminds.nl

Nee, hij zag het beslist niet aankomen. Niemand zag het aankomen. “Statisticus Nate Silver, dé goeroe op het gebied van het voorspellen van de presidentsverkiezingen, gaf Donald Trump vorig jaar twee procent kans op de nominatie”, vertelt Adriaan Andringa, die aanvankelijk zijn geld op Marco Rubio had gezet. Maar na een maandenlange veldslag blijkt Trump de enige overgebleven presidentskandidaat voor de Republikeinen. *Eat that!*

Vandaag worden in de laatste zes staten *primaries* gehouden. Andringa heeft speciaal voor de gelegenheid zijn Amerikaanse Vlag-das omgeknoopt. Helaas werd vanochtend al bekend dat Bernie Sanders zijn Democratische rivale Hillary Clinton niet meer kan inhalen. De ongekend spannende voorverkiezingen – met Clinton als eerste vrouwelijke presidentskandidaat van Amerika – zijn hiermee vervroegd ten einde gekomen. Op naar de *General Elections*: “Die worden net zo spannend, want Trump en Clinton zijn de minst populaire presidentskandidaten in de moderne geschiedenis van Amerika”.

Roadtrip zonder Nederlandse bril

Deze maand gaat hij drie weken *roadtrippen* door Pennsylvania, Illinois, Ohio, Indiana en Michigan. Zijn stelling: als Trump deze cruciale *swing-states* wint, dan wordt hij president. Tijdens zijn reis gaat hij van dorpje naar stadje om “een gevoel te krijgen bij hoe iedereen erin zit”. Gaan veel *independents*, die nooit gestemd hebben, nu wel voor Trump naar de stembus? Stappen boze blanke arbeiders die traditioneel op de Democrats stemden nu over naar Trump?

Zijn bevindingen neemt hij mee in het boek dat hij samen met Daniël Schut schrijft, en dat in september zal verschijnen. Dan begint hij ook weer met zijn populaire masterclasses *American Politics*. Daarnaast schrijft Andringa regelmatig voor *PoliticalMinds*, een blog van een groepje politieke junkies die toevallig ook allemaal D66’ers zijn. “Onze artikelen gaan over politiek in het buitenland, níet over buitenlandse politiek”, zegt Andringa. Doel: context en achtergronden bieden bij politieke processen zónder Nederlandse bril en zónder meningen. “Mensen vinden Amerikaanse of Chinese politiek vaak vreemd en bizar, maar dat is natuurlijk onzin. Elk politiek systeem heeft zijn eigen logica, die moet je leren kennen voor je begrijpt wat je ziet en hoort.”

Geen partijdiscipline

Adriaan Andringa groeide op in een politiek nest in het “gristelijke” dorp Epe. Zijn oudere broer zat bij GroenLinks, zijn vader was VVD-raadslid, “maar mijn ouders stemmen nu D66, geloof ik”, zegt hij lachend. Tijdens zijn eerste familiebezoek aan zijn oom, die begin jaren zestig naar Amerika emigreerde, raakte de achtjarige Andringa onmiddellijk verslingerd aan het land. Het was 1991, een jaar voor de presidentsverkiezingen waarbij Bush senior verloor van Bill Clinton.

Hij kan er eindeloos en enorm bevlogen over vertellen, over Amerikaanse verkiezingen en de Amerikaanse politieke cultuur. “Die is enorm gepolariseerd. Meer verzuild dan Nederland in de jaren vijftig was. Dat komt mede door het districtenstelsel, dat je ook in Engeland hebt, waarbij je meer dan vijftig procent van de stemmen moet

Ook een masterclass *American Politics* van Adriaan Andringa bijwonen in september of oktober?

Houd leiden.d66.nl/agenda in de gaten voor meer informatie.

halen om te kunnen winnen. Maar tegelijkertijd bestaat er grote diversiteit binnen die twee grote zuilen. In Nederland denken we vaak: de Republikeinen zijn de slechteriken en de Democraten zijn de *good guys*. Maar zo simpel is het niet, je hebt zeer liberale republikeinen en zeer conservatieve Democraten, en vele andere smaken. Het gevolg is: er bestaat in Amerika niet zoiets als partijdiscipline. Het politieke leven van een Amerikaanse vertegenwoordiger hangt af van zijn kiezers, niet van zijn partijvoorzitter. Dan krijg je heel andere politiek én heel andere campagnes dan bijvoorbeeld in Nederland. Onze Kamerleden zijn vaak erg onbekend bij kiezers en worden ook niet geprikkeld om naar kiezers te luisteren. Dat is in Amerika wel anders. Het is daar doodnormaal dat je je congressman belt als je ergens boos over bent – hoe democratisch wil je het hebben?”

“Partijdiscipline bestaat niet in Amerika. Het politieke leven van een Amerikaanse vertegenwoordiger hangt af van zijn kiezers, niet van zijn partijvoorzitter”

Meer dan 5 uur in de rij

Nog zo’n misvatting: de lage opkomst in Amerika komt door desinteresse. Het is volgens Andringa eerder het omgekeerde. “In Amerika moet je je registreren om te kunnen stemmen. Soms weken of maanden van tevoren. Dat klinkt absurd, maar daar zit een logica achter. Amerika kent namelijk geen gemeentelijke basisadministratie. Amerikanen vinden: de overheid hoeft niet te weten waar ik woon. Heel veel Amerikanen hebben echter geen paspoort, aangezien de meesten hun land nooit verlaten en een paspoort erg duur is, zo’n 150 dollar. Dus die moeten zich elke verkiezing weer melden met hun geboortecertificaat en hun energiecontract om aan te tonen wie ze zijn en waar ze wonen. En als ze dan eindelijk een stembiljet hebben, dan moeten ze twintig tot dertig stemmen uitbrengen, want er zijn die dag niet alleen verkiezingen voor de president, maar ook voor de Senaat en het Huis van Afgevaardigden, de gouverneur, de sheriff, de rechter, etcetera. Soms staan mensen meer dan vijf uur in de rij! Dus je begrijpt: als ze vijftig procent opkomst hebben, gaat de vlag uit.”

Sentiment van angst

Nog even terug naar Trump. Wat is zijn geheim? Niet zijn politieke standpunten in elk geval, zegt Andringa. “Hij is Democraat geweest, nu Republikein; hij was voor het aan banden leggen van wapenbezit en is daar nu tegen; hij was voor abortus en nu tegen. Overkoepelend thema: als het maar populair is. De belangrijkste reden voor zijn succes is dat hij beseft: *There is no such thing as bad publicity* en daar ook naar handelt. Hij snapt het spel en weet wat media willen. Als hij weer eens iets schandaligs zei, dan werd dat dagenlang herhaald. Zo krijgt hij urenlange, gratis *prime time*-publiciteit; enorm frustrerend voor zijn concurrenten en tegenstanders.” Daarnaast is hij de eerste kandidaat die het sentiment van angst – de angst voor economische neergang, de groeiende ongelijkheid, de opkomst van IS – heeft weten te kanaliseren, zegt Andringa. “In Europa zagen we die angstpolitiek al veel eerder. Dat heeft veel te maken met economisch herstel, dat in Amerika na 2008 veel sneller is gegaan dan in Europa, maar voor het gevoel van veel mensen in de middenklasse nu stagneert.”

Een kleine voorspelling? Andringa waagt zich er niet (meer) aan. Het wordt in elk geval spannender dan de meeste mensen denken, zegt hij. “Als je kijkt naar alle *conventional wisdom* en naar de manier waarop data normaal gesproken geïnterpreteerd worden, dan zou Hillary moeten winnen. Maar volgens diezelfde wijsheid en interpretatie zou Trump de Republikeinse nominatie niet hebben gewonnen...” ■

Digitale discriminatie

Vrijwel iedereen kent het gemak van Google en het vermaak van Facebook. Maar welke advertenties of nieuwskoppen je wel of niet te zien krijgt, wordt in belangrijke mate – en op onzichtbare wijze – bepaald door wat deze internetgiganten denken van je te weten. Dat raakt direct aan onze mensenrechten, betoogt Joost Sneller.

We brengen een steeds groter deel van ons leven online door. Bijna zeven miljoen Nederlanders gebruiken dagelijks Facebook. En wie heeft er tegenwoordig geen Apple of Android smartphone op zak? De belevingswereld die we op Facebook en Google voorgeschoteld krijgen, is niet neutraal. Deze wordt in belangrijke mate bepaald door wat deze bedrijven denken van ons te weten. De manier waarop zij dit doen is vrijwel onzichtbaar en daardoor moeilijk te beïnvloeden. Dat raakt direct aan onze mensenrechten, zoals het verbod op discriminatie. Toch ontbreekt een goede controle op de macht van dit soort bedrijven. Het is dan ook de hoogste tijd om onze fundamentele rechten op internet minstens even goed te beschermen als offline, door veel beter toezicht te houden op de multinationals van de digitale wereld.

Vrijwel iedereen kent het gemak van Google en het vermaak van Facebook. Veel minder mensen realiseren zich hoe zij door deze internetgiganten een zogenaamde *filter bubble* in worden gezogen: op basis van de individuele kenmerken en voorkeuren van gebruikers bepaalt Facebook door middel van zogenaamde algoritmes – ingewikkelde rekenkundige formules – welke reclame, nieuwskoppen en berichten van vrienden je te zien krijgt. Je krijgt alleen nog te zien wat bij jouw profiel past, oftewel het beeld dat Facebook van je heeft op basis van je clicks, zoekgedrag en het digitale spoor dat je achterlaat door bijvoorbeeld je woonplaats, leeftijd, geslacht en hobby's in te vullen.

Het lijkt me prettig en onschadelijk om als wielervriend regelmatig een fietsreclame langs te zien

komen. Maar wat als advertenties voor goed betaalde banen veel vaker bij mannen verschijnen dan bij vrouwen? Of als aan mensen die naar hiphop luisteren minder managementfuncties getoond worden? En vinden we het acceptabel als Google zoekresul-

“Vinden we het acceptabel als advertenties voor goed betaalde banen vaker bij mannen verschijnen dan bij vrouwen?”

taten zo manipuleert dat een bepaalde kandidaat altijd bovenaan verschijnt? Dit raakt aan onze grondrechten – geen discriminatie op basis van geslacht, huidskleur, levensovertuiging, politieke voorkeur of seksuele geaardheid. Zeker wanneer deze als *self-fulfilling prophecy* leidt tot het in stand houden van vooroordelen en structurele ongelijkheid.

Algoritme is ook mensenwerk

Een algoritme klinkt erg wiskundig en objectief, maar die formules kunnen dus vol beladen beslissingen zitten en zijn mensenwerk. Helaas is het onmogelijk om te achterhalen welke keuses op grond van die algoritmes precies gemaakt worden. Ik weet niet welke advertenties of nieuwskoppen ik op grond van mijn persoonlijke gegevens en internetgedrag

niét te zien krijg. Deze bedrijven hoeven namelijk niemand onder de motorkap te laten kijken en kunnen dus ongemerkt een paar variabelen veranderen, bijvoorbeeld om de winst op te schroeven.

Door nieuwe Europese regelgeving wordt het makkelijker om aan internetbedrijven te vragen wat ze van ons weten, maar daarmee weten we nog niet wat ze precies met onze gegevens doen. In het digitale tijdperk met zulke dominante marktpartijen is deze online rechteloosheid niet langer acceptabel. Bedrijven als Facebook en Google zouden daarom verplicht verantwoording moeten afleggen aan hun gebruikers over de algoritmes die ze hanteren. Dan pas kunnen mensen achterhalen op welke wijze die internetgiganten met hún data omgaan. Dan pas kan een toezichthouder – die daar juridisch en in capaciteit dan wel berekend op moet zijn – oordelen of bedrijven zich aan de regels houden. En dan pas kan de rechter beoordelen of er sprake is van discriminatie. ■

Joost Sneller is directeur van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66

Een bewerkte versie van dit artikel verscheen eerder op de opiniepagina van het *Algemeen Dagblad* van 28 mei, de dag na het Van Mierlo Symposium *Big data: tussen markt en democratie* in het Utrechtse Ottone. Tijdens dit symposium spraken Dimitri Tokmetzis, Marjolein Lanzing en Kees Verhoeven over de grenzen van big data en de politieke en maatschappelijke gevolgen van ontwikkelingen in digitale techniek.

Jubileum: 10 jaar Richtingwijzers

U kunt de vijf richtingwijzer-essays van de Mr. Hans van Mierlo Stichting afzonderlijk bestellen, óf alle vijf verzameld in een mooie bewaarssette: de Richtingwijzerbox.

Bestellen? d66webshop.nl/nl/publicaties-van-mierlo-stichting

www.vanmierlostichting.d66.nl

D66 Techvisie

Op 22 juni overhandigde Tweede Kamerlid Kees Verhoeven de D66 Techvisie aan Minister Kamp van Economische Zaken. De invloed van het internet en nieuwe technologieën hebben een grote impact op het leven van alle Nederlanders. D66 wil dat zowel het bedrijfsleven als de overheid er alles aan doen om enerzijds te investeren in nieuwe technologie, Nederland digitale koploper te maken en alle Nederlanders – van jong tot oud – digiproef te maken. Anderzijds moeten we onze privacy beschermen, zorgvuldig omgaan met alle data die beschikbaar zijn en moet Nederland klaar zijn om cybercrime te voorkomen en aan te pakken. Kortom, voor Kees Verhoeven voldoende reden om een samenvatting te schrijven om Nederland op de toekomst voor te bereiden.

Lees de gehele Techvisie (of een samenvatting) op: d66.nl/techvisie

Verrassing! Je bent net lid van D66 en de redactie van de *Democraat* belt je op met de vraag: met welk Kamerlid zou jij graag een kopje koffie drinken? Rianne van Doorn koos voor... Tweede Kamerlid Stientje van Veldhoven. “Er is zoveel onderzoek beschikbaar, maar de duurzaamheidsproblemen zijn nog steeds niet opgelost. Hoe komt dat?”

In gesprek met...

Op een zonnige dag in juni treffen we elkaar voor de ingang van de Tweede Kamer op het Plein. Na de veiligheidscontrole lopen we de trap op naar de gang waar de D66-fractie huist. We treffen Stientje op haar werkkamer – de enige kamer mét balkon – en lopen gedrieën naar de mooie fractiekamer voor een goed gesprek over thema’s die hen beiden na aan het hart liggen: duurzaamheid, voedsel en klimaat.

Stientje: “Wanneer ben je lid geworden?”

Rianne: “Vorig voorjaar ben ik lid geworden van D66. Ik werd meteen door allerlei partijgenoten op de koffie uitgenodigd. Ons lokale ledenbestand is een beetje ‘verouderd’, dus zij dachten waarschijnlijk: *binnenhalen, dat jonge lid!* Zo werd ik al snel fractie-assistent in mijn woonplaats Soest. Hoe ging dat bij jou destijds?”

Stientje: “Dat is inderdaad het mooie aan onze partij: als je iets wilt en ideeën hebt, kan het heel

snel gaan. We zijn een partij die draait op de energie en de ideeën van leden. Je hoeft bij ons niet twintig jaar ervaring te hebben om een actieve rol binnen de partij te vervullen.

“Ik ben lid geworden toen D66 op nul zetels stond. Ik dacht: *wat als D66 zich opheft?* Ik heb altijd op D66 gestemd maar toen het erop aankwam, besloot ik dus ook lid te worden. Het is de enige partij die bij mij past vanwege het optimisme, de wens om te vernieuwen en de ambitie om nog meer mensen kansen te bieden. En uiteraard vanwege het gebalanceerde verhaal. Pas sinds ik in de partij zit, realiseer ik mij hoe belangrijk leden voor een politieke partij zijn. Omdat dat mensen zijn die ideeën hebben en zich in kunnen zetten voor de partij. Dat brengt mij bij de vraag waarom jij lid bent geworden.”

Rianne: “Uit nieuwsgierigheid en vanwege het gedachtegoed. Mijn ouders hebben mij vrij apolitiek opgevoed. Zij zijn van het slag ‘geen woorden, maar daden’ en de politiek heeft een tegenovergesteld imago. Ik wilde mijn eigen beeld vormen en te weten komen hoe de politiek echt werkt. Dus stuurde ik een e-mail naar de D66-wethouder in Soest met de vraag of ik een dag mee mocht lopen. De wethouder reageerde enthousiast en was heel open. Ik voelde mij meteen welkom, was verkocht en ben lid geworden. “Ik ben ook vrij snel naar een ‘Nieuwe ledendag’ gegaan in Utrecht. Ze hadden daar een soort organigram van wat je allemaal kunt doen binnen de partij. Daar leerde ik dat je niet alleen politiek actief kunt worden, zoals een carrière als raadslid of wethouder, maar ook actief kunt zijn in the-magroepen. Er zijn veel toegankelijke opties voor leden om actief te worden. De lokale politiek spreekt mij het meest aan, dus mijn functie als fractie-assistent bevalt goed. En dat terwijl ik nog maar één jaar lid ben! Die snelle actie, dat spreekt mij erg aan.”

Stientje: “In de politiek moeten inderdaad soms snel beslissingen genomen worden, maar de reden dat mensen denken dat besluiten maken in de politiek lang duurt, komt omdat de procedures vaak lang zijn. Dat is ook logisch, want je wilt dat mensen meedenken en je wilt iedereen de tijd geven om bezwaar te kunnen maken. Dat is belangrijk, want je neemt met je politieke werk beslissingen die gevolgen hebben voor mensen. Dat is soms heel moeilijk, omdat je weet dat heel veel mensen worden geraakt. Dat brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee en daar moet je bewust mee omgaan.”

Rianne: “Ik ben wel benieuwd hoe dat gaat op het gebied van duurzaamheid. Mijn interesse hiervoor komt door mijn eerdere werk bij Willem&Drees (*groothandel in versproducten, rechtstreeks van de boer, red.*) en mijn studie aan

de Wageningen University. Bij beiden heb ik een soort ‘duurzaamheidsopvoeding’ genoten. Hoe zit dat bij jou, wilde je altijd al met duurzaamheid bezig zijn?”

“Duurzaamheid zit in het DNA van D66. Jan Terlouw had al een concrete milieuvisie voordat andere mensen er überhaupt mee bezig waren”

– Stientje

Stientje: “Voordat ik in de Tweede Kamer kwam, had ik professioneel nog niets gedaan met duurzaamheid, maar was hier wel in geïnteresseerd. Ik dacht: *dit wordt een groot vraagstuk de komende jaren*, dus heb ik bij de portefeuilleverdeling in 2010 – toen ik Tweede Kamerlid werd – aangegeven dat ik graag duurzaamheid wilde ‘hebben’. Tijdens mijn werk als diplomaat in Brussel had ik veel gehoord over innovatieve energie en *bio-based economy*. Op deze gebieden zie je dat er een revolutie aan zit te komen. Waanzinnig spannend. Duurzaamheid zit in het DNA van D66. Jan Terlouw had al een concrete milieuvisie voordat andere mensen er überhaupt mee bezig waren. Het allereerste milieubeleid – toen heette het nog milieu in plaats van duurzaamheid – ging vooral over gezondheid en dat komt nu ook weer terug. Denk aan luchtvervuiling, waar één miljoen mensen met longziektes last van hebben. En klimaat gaat ook over kansen voor toekomstige generaties. Ik zie dat in derdewereldlanden de sleutel ligt voor duurzaamheid. Er komen steeds meer mensen bij die voedsel en energie nodig hebben. Als je daar bijvoorbeeld helpt om de transitie van fossiele naar duurzame energie te maken, is er veel gewonnen. Hetzelfde geldt voor voedsel: het is schokkend dat er inmiddels net zo veel mensen – namelijk één miljard – die ondervoed zijn als dat er mensen zijn met obesitas!”

Rianne: “Inderdaad! Wat mij verwondert, is dat deze problemen die je schetst nog steeds niet zijn opgelost. Er zijn zoveel universiteitsonderzoeken beschikbaar die laten zien hoe dit zou kunnen, maar het gebeurt niet. Hoe komt dat?”

Stientje: “Technisch is het oplosbaar. Zo is er veel kennis in Nederland over gewassen die beter uitgerust zijn tegen droogte of zoutresistent zijn. Maar hoe zorg je voor dat deze kennis bij landen

Wie
Stientje van Veldhoven (42)
Rijswijk

Wat
Tweede Kamerlid sinds 2010, (portefeuilles: Energie & Klimaat, Milieu, Duurzaamheid, Spoor, Buitenlandse Handel, Ontwikkelingssamenwerking), tevens fractiesecretaris

Bijzonder
In 2011 en 2012 uitgeroepen tot Groenste Politicus door Natuurmonumenten

Lid D66 sinds
2005

terecht komt waar die kennis nodig is? Hoe komen de gewassen daar terecht? Als dat lukt, kunnen we echt een verschil maken. Een ander probleem is voedselverspilling. Er is genoeg voedsel te produceren voor de hele mensheid. Maar wij gooien een vijfde van onze boodschappen weg. Voedselverspilling is ook een probleem in derde-wereldlanden, maar daar gaat het meeste verloren in de keten, tussen productie en consumptie. In een land dat verscheurd is door oorlog blijft het graan gewoon liggen, omdat men er niet bij kan.”

“Ik stuurde een e-mail naar de D66-wethouder in Soest met de vraag of ik een dag mee mocht lopen”

– Rianne

Rianne: “In de voedselvisie van D66 staat dat kennis en transparantie bijdragen aan weloverwogen keuzes bij consumenten. Ik sta hier helemaal achter, maar vraag mij af hoe je mensen het beste kunt informeren over duurzaamheid en voeding, en hoe de transparantie over wat wel of niet gezond is kan worden vergroot. Zie je daar ook een rol weggelegd voor onderwijs?”

Stientje: “Wat transparantie betreft, heb je keurmerken. Deze zijn uiteraard maar een hulpmiddel om keuzes te maken. Consumenten kiezen uiteindelijk zelf of zij gezond willen eten, maar je kan ze wel beter informeren. Ik denk inderdaad dat het goed zou zijn als duurzaamheid, maar ook voedsel, veel meer in het onderwijs worden verankerd. Bewustwording is een eerste stap. Wist je dat je ruim 15.000 liter water nodig hebt om 1 kilo rundvlees te produceren? Op basis van deze feiten kunnen mensen de keuze maken om minder vlees te eten. Ook voor katoen is enorm veel water nodig. Het is fijn om te dragen, maar je kunt duurzaam handelen door bijvoorbeeld je t-shirt te laten recyclen.”

Rianne: “Eén van de doelstellingen voor het klimaatakkoord van D66 was dat de wereldeconomie in 2050 volledig duurzaam zou moeten functioneren. Hoe zie jij de weg naar een honderd procent duurzame productie voor je?”

Stientje: “Het mooie aan het Klimaatakkoord dat eind vorig jaar in Parijs is gesloten, is dat we af zijn van de rol van klimaatontkenners, die met allerlei natuurkundige fenomenen de opwarming van de aarde wilden verklaren. ‘Parijs’ betekent de start van een nieuwe fase; de aanvaarding dat

de mens er iets aan kan doen. Als we de opwarming echt tot anderhalf à twee graden Celsius willen beperken, moeten we naar een vrijwel geheel duurzame productie in het midden van deze eeuw. Voor een aantal sectoren is een geringere CO2-uitstoot op dit moment lastiger te realiseren dan voor andere. Denk aan transport: voor vliegtuigen, vrachtwagens en grote containerschepen is de technologie nog niet zo ver. Dat neemt niet weg dat je als politieke partij wel een visie moet hebben, een lange-termijnplan met concrete tussendoelen. Zo is D66 voor één minister voor Klimaat & Energie in het nieuwe kabinet. Nu liggen deze onderwerpen bij verschillende ministers. Het resultaat is dat de één verantwoordelijk is voor het probleem en de ander voor de oplossing. Dat werkt niet. “Om terug te komen op ontwikkelingssamenwerking: ik vind dat Europa drie dingen moet doen. Ten eerste: geld uittrekken voor derde-wereldlanden om te kunnen investeringen in schone energieopwekking in plaats van fossiele brandstoffen. Ten tweede: technologie ontwikkelen waarmee de kosten voor duurzame energie – zoals zonnecellen – omlaag kunnen. Ten derde: het goede voorbeeld geven. Je kunt niet tegen bijvoorbeeld India zeggen: *stop met je kolencentrales*, terwijl wij in Europa nog wel kolencentrales hebben.”

Rianne: “Heb jij voor mij nog een tip hoe lokale partijen duurzaamheid in de gemeente kunnen stimuleren?”

Stientje: “In het algemeen geldt dat het altijd goed is om bewoners erbij te betrekken. Lokale burgerinitiatieven gaan altijd gepaard met veel enthousiasme, draagvlak en betrokkenheid. Maak als gemeente een wervend duurzaamheidsdoel en betrek bewoners erbij om dit te realiseren. Maak hen trots op het resultaat. “Specifiek voor duurzaamheid heb ik twee tips voor je: kijk naar het inkoopbeleid van je gemeente. Wordt er al duurzaam ingekocht? Dat gebeurt namelijk nog te veel te weinig. Daarnaast is de handhaving van de Wet milieubeheer van groot belang. Bedrijven moeten maatregelen nemen om energie te besparen, als blijkt dat deze maatregelen zich binnen vijf jaar terugverdienen. De gemeente kan hierop handhaven: zelf naar bedrijven toegaan en afspraken maken over welke maatregelen ze nemen en checken of ze het ook daadwerkelijk doen. Dan maak je écht grote stappen. Kijk maar naar de gemeente Den Bosch, waar één ambtenaar net zoveel energie bespaarde als zes windmolens op jaarbasis. Laat je het mij weten als de gemeente Soest stappen gaat ondernemen?”

Rianne: “Ja, dat zal ik zeker doen. Heel veel dank voor deze mooie tips!” ■

Wie
Rianne van Doorn (27)
Soest

Wat
Accountmanager bij
Wijngaard Kaas in Woerden

Bijzonder
Sinds maart 2016
fractie-assistent D66
Soest-Soesterberg

Lid D66 sinds
2015

Ondertussen in Beijing!

De afgelopen jaren had ik het geluk dat ik voor de Jonge Democraten en D66 vele landen heb mogen bezoeken. Hoewel ik op die manier veel verschillende culturen heb leren kennen, heeft dit me niet kunnen voorbereiden op de politieke cultuur van China.

‘Sociaal-liberalisme’ staat hier niet in het woordenboek en het concept ‘democratie’ wordt anders geïnterpreteerd. Vaak kan ik me opwinden over hoe de Chinese bureaucratie (dis)functioneert, maar als ik me dan realiseer dat 1,4 miljard Chinezen dit systeem toch met relatieve vrede accepteren, moet ik bekennen dat goed en kwaad in dezen niet zo zwart-wit zijn. Alleen al het feit dat Beijing met 22 miljoen inwoners groter is dan heel Nederland, zet zaken in perspectief.

China, of 中国 (spreekt uit als *Zhong Guo*), het Centrale Land waar al je waarheden op de proef worden gesteld en waar je overweldigd kunt worden door drukte en chaos. ‘De Partij’, onder leiding van Xi Jinping probeert dagelijks orde in die chaos te scheppen, met behulp van beruchte veiligheidsmaatregelen. Eind februari was het tijd voor een nieuw vijfjarenplan. Veiligheidsmaatregelen rondom dergelijke bijeenkomsten blijven niet beperkt tot ‘meer blauw op straat’. De internetbeperkingen worden nóg strenger. Je VPN-verbinding wordt gesaboteerd, waardoor het nog moeilijker wordt om Google-services te gebruiken, terwijl (westerse) nieuwswebsites en sociale media – zoals Facebook en Twitter – niet te bezoeken zijn.

Offline word je geconfronteerd met het feit dat er op iedere straathoek – zelfs in collegezalen! – camera’s te vinden zijn. Voor veel Chinezen staat dit voor een gevoel van veiligheid, dat wordt bevestigd door de relatief lage criminaliteitscijfers. Veiligheid en controle lopen naadloos in elkaar over en de meeste mensen hier denken niet na over het onderscheid. Wie bekijkt al deze beelden? Wanneer worden deze beelden tegen je gebruikt? Dergelijke vragen voedt in Europa een levendig debat over privacy, maar bij veel Chinezen komt dergelijke twijfel nooit naar boven.

De controle is een zeurende constante op de achtergrond. De meest ingrijpende ‘shock’ komt echter na een

paar dagen intense luchtvervuiling. Statistieken als een Air Quality Index (AQI) geven je houvast om de smog te kwantificeren, maar met waardes boven de 350 (150 is al schadelijk), neem je de scores vaak voor kennisgeving aan. Op zulke dagen wordt het zicht beperkt door een dichte laag vervuiling, die soms meer dan 24 uur aanhoudt en langzaam de gebouwen binnendringt.

Eigenlijk staat luchtvervuiling symbool voor de vele dilemma’s op China’s politieke pad. De sleutel tot een oplossing voor klimaatverandering ligt deels bij de Chinese overheid; niet in de laatste plaats ten behoeve van de eigen bevolking. Tegelijkertijd moet de economische motor blijven lopen, om de vooruitgang van de afgelopen decennia vast te houden en stabiliteit te garanderen.

De keuze die de overheid hierin gaat maken is moeilijk te voorspellen; in dat opzicht is zij een *black box*. Juist dat is een van de redenen voor mij om hier nu te zijn: om beter te begrijpen hoe een vijfde van de wereldbevolking bestuurd wordt en in relatieve tevredenheid leeft. Door beetje-bij-beetje hun complexe taal te leren spreken, studiegenoten te ontmoeten en van deze enorme stad met al haar culturele en culinaire bezienswaardigheden te genieten – met af en toe een masker op. ■

Pauline Kastermans (25) is uitwisselingsstudent aan de Peking University in China en voorzitter van de International Federation of Liberal Youth (IFLRY). In 2014 was zij de jongste kandidaat voor de Europese Parlementsverkiezingen namens D66. Van 2013 tot 2015 was zij werkzaam voor het Bureau Internationaal van D66 en in 2012 Internationaal Secretaris in het landelijk bestuur van de Jonge Democraten (JD).

“Deze dag is een grote doorbraak voor Litouwen; een Pride met applaudisserende mensen langs de kant”
– Pia Dijkstra

Wij zijn mensen, geen propaganda

De recente aanslag op de LHBT-gemeenschap in Orlando toont aan dat de strijd voor gelijke rechten voor iedereen wereldwijd gevoerd moet blijven worden. Afgelopen maand trokken de emancipatievoorvechters van D66 ten strijde in Kiev en Vilnius: Sophie in 't Veld nam deel aan een unieke *Kiev Pride* in Oekraïne, Pia Dijkstra liep mee met de *Baltic Pride* in Litouwen.

6000 man politie. 1500 Pride-gangers. Samen in een stralende lentezon. Dat was op zondagochtend 12 juni het – voor Nederlanders nauwelijks voorstelbare – aangezicht bij de start van de Kiev Pride 2016. Een recordaantal nationale parlementariërs, soldaten en bekende Oekraïners liep mee in de kleurrijke, internationale menigte. In Oekraïne is steeds meer aandacht voor betere bescherming van homorechten. Zo heeft de regering een antidiscriminatiewet voor de werkvloer aangenomen én een LHBT-actieplan opgesteld. De Oekraïense vicepremier en de burgemeester van Kiev spraken hun steun uit voor de Pride en de twee na grootste Oekraïense bank kwam “uit de kast” met de allereerste LHBT-steunbetuiging uit het bedrijfsleven. De patriarch van de orthodoxe kerk riep zelfs op tot een geweldloze bijeenkomst.

Forse dreun

“Dit is een kans voor Oekraïne om zich te bewijzen” zei Khatia Dekanoidze, het hoofd van de nationale politie. Dat is gelukt: dit was de eerste volwaardige Pride in het centrum van de Oekraïense hoofdstad. In voorgaande jaren werd deze telkens verstoord door extreemrechtse en conservatieve groeperingen en moest de parade uitwijken of helemaal worden afgeblazen. Sophie in 't Veld, D66-fractievoorzitter in het Europees Parlement: “Door diversiteit en gelijkheid te omarmen, heeft

het land een historische stap voorwaarts gezet. Kiev heeft zich gepresenteerd als een open, tolerante stad en is klaar voor Eurovision 2017!” Na de euforie van deze geslaagde Kiev Pride waren de nieuwsberichten over Orlando een forse dreun. In 't Veld: “Dit bewijst dat we moeten blijven vechten voor gelijke rechten. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn, zonder angst voor discriminatie of geweld”.

Een week later in Vilnius

We Are People, Not Propaganda (wij zijn mensen, geen propaganda) was het thema van de Baltic Pride 2016 in Vilnius. De Litouwse Minister van Justitie Juozas Bernatoniš stelde onlangs dat eisen van LHBT-organisaties “*more of an issue of propaganda than reality*” waren. De bittere realiteit is echter dat het huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen mensen van hetzelfde geslacht verboden, en dat discriminatie en homofoobie gepest op scholen nog veel voorkomt – vooral buiten de grote steden. De Europese LHBT-koepelorganisatie, ILGA Europe, zette Litouwen onlangs nog op de een na laatste plaats in de Europese Unie. Voor D66-Tweede Kamerlid Pia Dijkstra des te meer reden om op zaterdag 18 juni mee te lopen in de Baltische variant van wat wij hier kennen als de Gay Pride: de *Baltic Pride March*. Dijkstra: “Het is goed dat we ons blijven realiseren dat de

“Kiev heeft zich gepresenteerd als een open, tolerante stad en is klaar voor Eurovision 2017!”
– Sophie in 't Veld

Ambassadeur Bert van der Lingen en D66-Tweede Kamerlid Pia Dijkstra in gesprek met raadslid Mark Harold (rechts) over de acceptatie van minderheden in Vilnius.

rechten die wij hier in Nederland normaal vinden helaas nog niet overal in Europa verworven zijn.” Maar er was ook goed nieuws: dit jaar kon de Baltic Pride – die jaarlijks afwisselend plaats heeft in Riga (Letland), Tallinn (Estland) en Vilnius (Litouwen) – voor het eerst doorgaan zonder juridisch gevecht over het evenement zelf of de locatie. De huidige burgemeester van Vilnius, de liberaal Remigijus Šimašius, faciliteerde de Pride, maar liep zelf niet mee. Tot teleurstelling van Mark Harold. Deze Brit werd in 2015 gekozen tot (onafhankelijk) raadslid en zet zich al jaren met hart en ziel in voor gelijke rechten in zijn woonplaats Vilnius. “Er is hier juist ook op lokaal niveau nog een wereld te winnen als het gaat om de acceptatie van minderheden.” Des te mooier dat deze Pride zo'n groot succes was, vindt Dijkstra. Meer dan drieduizend mensen liepen mee, waaronder ambassadeurs uit tien verschillende landen en veel buitenlandse LHBT-organisaties. Het handjevol tegendemonstranten stond er verloren bij. “Deze dag is een grote doorbraak voor Litouwen, een positief ontvangen Pride met applaudisserende mensen langs de kant. Al deze mensen laten zien hoe kansrijk de toekomst hier is voor de LHBT-gemeenschap. Litouwen is een land in transitie, de wetgeving is nog lang niet op orde, maar het draagvlak groeit. Dat geeft veel hoop voor de toekomst.” ■

Orlando

Op zondag 12 juni werden 50 mensen doodgeschoten in homo-nachtclub Pulse in Orlando, Amerika. De dodelijkste aanval op de LHBT-gemeenschap tot nu toe. In de nadagen van de gruwelijke aanslag riep een pro-IS groepering op tot het plegen van aanslagen tijdens Gay Pride-evenementen wereldwijd. De noodzaak om LHBT-minderheden te steunen is dus groter dan ooit.

Dare to join D66
Zaterdag 6 augustus 2016
Dit jaar staat de jaarlijkse Gay Pride Amsterdam in het teken van EuroPride, die elk jaar in een andere Europese stad wordt gehouden. De ogen van heel Europa zijn op 6 augustus dus op de Canal Parade in Amsterdam gericht. D66 vaart zoals elk jaar mee met haar eigen boot. Speciale internationale gast op de D66-boot: Vladimir Simonko, voorzitter van de LGL - de Litouwse COC.

Wil (en durf) jij dit meemaken? Schrijf je dan snel in voor de D66-boot (beperkt aantal plaatsen!) of meld je aan voor het opbouw- of kadeteam via: d66.nl/gaypride

LHBT staat voor...
Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel en Transgender. In Vlaanderen wordt veelal de term *holebi* gebezigd; een samentrekking van homoseksueel, lesbisch en biseksueel.

Talent-ontwikkeling 2.0

De juiste persoon op de juiste plaats, dat is de essentie van talentontwikkeling bij D66, zegt Saskia Boelema, landelijk bestuurslid talentontwikkeling en opleidingen. Met de verkiezingen voor de Tweede Kamer (2017) en de gemeenteraden (2018) in aantocht, zet D66 vol in op talentontwikkeling. Maar niet alleen voor politiek bestuurders: “Ons uitgangspunt is de vereniging, die moet op orde zijn.”

Saskia Boelema
Landelijk Bestuurslid D66
(talentontwikkeling en opleidingen)

Wie scout en begeleidt al dat D66-talent?

“De Landelijke Talentencommissie, met als voorzitter Frans van Drimmelen, vormt de basis. De twaalf leden beschikken over een heel gevarieerde achtergrond. Een aantal heeft een HRM-achtergrond – zij zijn dus in hun dagelijks leven professioneel met dit onderwerp bezig – en we hebben ook leden met een politieke of bestuurlijke loopbaan. Maar wij doen het niet alleen. Het Landelijk Bestuur van D66 kiest er nadrukkelijk voor om zich te laten ondersteunen door grote afdelingen en de regio’s. Dat doen we dus ook bij talentontwikkeling: zo hebben we verschillende regionale talentencommissies opgezet. Onze ambitie is een landelijk dekkend netwerk.”

Wat doen die regionale talentencommissies?

“Een heel belangrijke taak is scouting. Om ervoor te zorgen dat we goede mensen op de juiste posities te kunnen krijgen. Dat gaat om politiek bestuurlijke functies – zoals raadslid, Statenlid, wethouder, burgemeester, Gedeputeerde of Kamerlid –, maar we zoeken ook naar talent dat binnen de vereniging actief kan zijn. Dat heeft alles te maken met de professionaliseringsslag die we ingezet hebben. Eén van de uitgangspunten daarbij is dat de basis van de vereniging op orde moet zijn. En dat staat of valt met de juiste mensen in de afdelings- en regiobesturen. En denk aan mensen die we op projectbasis in kunnen zetten. We zoeken daar overigens altijd mensen voor: wie belangstelling heeft, kan terecht bij de talentenspreken die door deze regionale commissies georganiseerd worden.”

Waarom is een professionele verenigingsbasis zo belangrijk?

“Deze mensen zijn de ruggengraat van onze vereniging. En we zien dat er een behoorlijke vraag is naar professionele ondersteuning,

onder meer vanwege de beperkte zittingsduur van lokale en regionale bestuurders. Dus de volgende slag die we in de verenigingsondersteuning gaan maken, is dat we deze mensen trainingen gaan aanbieden. Het is ook ontzettend belangrijk dat deze afdelingsbesturen richting 2018 – als de volgende gemeenteraadsverkiezingen plaats hebben – goed geëquipeerd worden. Dat lijkt nog ver weg, maar we moeten er wel rekening mee houden dat volgend jaar september al een behoorlijk aantal zaken op de rit moeten zijn, zoals de interne verkiezingen voor de lijsten en het schrijven van het verkiezingsprogramma.”

Is dit Talentontwikkeling 2.0?

“De eerste professionaliseringsslag begon met het rapport *Klaar voor de Klim* uit 2007, toen D66 uit een diep dal moest komen. De partij had in 2006 nog maar 3 zetels, en het aantal leden bleef maar dalen. Er kon nauwelijks meer worden geïnvesteerd. Op basis van de plannen uit dat rapport begonnen we in 2009 de eerste ‘klasjes’, waaronder de wethoudersopleiding die ik zelf heb doorlopen (*Boelema was van 2010-2014 wethouder onderwijs voor D66 in Breda, red.*).

“We vinden dat het aantal D66-burgemeesters omhoog kan, daarom hebben we een burgemeesterscommissie in het leven geroepen”

“Toen begonnen we ook met het ‘Tweede Kamerklasje’, de voorloper van het ‘Driebergentraject’ dat we sinds tweeënehalf jaar organiseren. Dat is een soort kaderklas met 25 deelnemers; de bedoeling is dat zij een persoonlijke ontwikkeling doormaken én dat ze in de gelegenheid gesteld worden om een stevig netwerk binnen de partij op te bouwen. We doen dat door hen een combinatie van vaardigheden en kennis aan te reiken en door professionele feedback te geven. Ons belang is dat wij beter zicht krijgen op de mensen die binnen D66 actief zijn, en hun ambities beter leren kennen. Het is heel mooi om te zien dat al die trajecten zich jaar na jaar uitbreiden, en zich gaandeweg verder ontwikkelen. Dat is professionaliseren.”

Noem eens een voorbeeld van wat beter moet?

“De burgemeestersbenoemingen. Daar liepen we enigszins in achter; niet zo vreemd omdat we uit een tijd kwamen waarin we relatief weinig bestuurders hadden rondlopen. We vinden dat het aantal D66-burgemeesters omhoog kan – D66 heeft nu 22 burgemeesters – dus wilden we graag investeren in deze groep. Dat heeft geleid tot een burgemeesterscommissie die alle selectiegesprekken voert met mensen die vanuit de scouting naar voren kwamen, en die belangstelling hebben voor het ambt. We zitten nu midden in het traject van de eerste burgemeestersopleiding, waar vijftien personen aan deelnemen. Hierin willen we mensen – waarvan wij denken dat ze ook daadwerkelijk de potentie hebben om burgemeester te worden – een goed inzicht geven in het ambt en hen trainen in alles wat er komt kijken bij het selectieproces, waarmee we hun kansen vergroten om ook daadwerkelijk in dat ambt aan de slag te kunnen.”

Aan het woord

Marcel Fränzel, voorzitter van de nieuwe D66-burgemeesterscommissie en voormalig burgemeester van Woensdrecht.

“D66 heeft een wat bijzondere verhouding met burgemeesters, maar vooral met de burgemeestersbenoeming. Dat heeft te maken met de historie van de partij, de wens tot gekozen burgemeesters. Het heeft toch enkele tientallen jaren geduurd voordat we voor onszelf geconcludeerd hadden dat het bestaande systeem van de burgemeestersbenoemingen – met vertrouwenscommissies en alles wat daarbij hoort – voorlopig niet zou veranderen. Dat leidde ertoe dat we, na het opzetten van professionaliseringstrajecten voor raadsleden, Statenleden, wethouders en Gedeputeerden, als partij ook aandacht zijn gaan besteden aan de ‘nichemarkt’ van het burgemeesterschap. Er is heel veel ervaring met het openbaar bestuur opgedaan, bijvoorbeeld door wethouders die één of meerdere periodes op hun plek gezeten hebben, en die ervaring kan natuurlijk prima ingezet worden in burgemeestersfuncties. Maar ook mensen van buiten het openbaar bestuur kunnen belangstelling voor het burgemeestersvak hebben. Vandaar dat er onder meer vanuit het Landelijk Bestuur besloten is om daar meer op in te gaan zetten. We zijn nu gericht en in een vroeger stadium gaan scouten en voorlichten om mensen uit de eigen gelederen te enthousiasmeren en te mobiliseren om toch vooral mee te solliciteren.”

Meer informatie?

Mail naar: burgemeesterscommissie@D66.nl

Is er een systeem waarmee je direct personen kunt aandragen als er functies vacant zijn?

“We zijn nu bezig met het ontwikkelen van een *talentenpool*, een online systeem waarin we alle relevante gegevens, zoals ambities, bewaren van de deelnemers van onze trajecten. Het is inderdaad de bedoeling dat we zo vacatures met personen kunnen matchen. We hebben nu zoveel personen opgeleid – niet alleen in het Driebergentraject, maar ook in de wethoudersklasjes en bij de trainingen voor raadsleden – dat we het systeem nu goed kunnen invullen. Het spreekt voor zich dat de deelnemers de regie over dat dossier blijven behouden, en we vragen ze daarom ook om dit dossier jaarlijks te updaten, zodat we de juiste match kunnen blijven maken. Dat online-systeem moet vóór de zomer, dus voor de start van de kandidaatstelling voor de Tweede Kamerverkiezingen, in de lucht zijn.”

Scouting is één ding, jullie trainen ook. Hoe werkt dat?

En wie geven die trainingen?

“Dat varieert. Als je als raadsfractie de hei op gaat, en je wilt je als team ergens verder in verdiepen, dan kunnen wij daarvoor de

trainers leveren. We beschikken over een pool van mensen die kennis hebben over inhoudelijke onderwerpen of over vaardigheden en die op aanvraag die trainingen kunnen verzorgen. Dat zijn professionals die op vrijwillige basis kwalitatief hoogstaande trainingen geven. Deelnemers van het jongerentalentenprogramma Route66 bijvoorbeeld, of leden die dat professioneel vanuit hun beroep doen. ‘Voor en door de vereniging’ dus. Aan de ene kant vanuit commitment en betrokkenheid, maar aan de andere kant ook omdat de middelen gewoon schaars zijn. Die mensen trainen we overigens ook weer elk jaar om ze fris en scherp te houden.”

Hoe verhouden onze inspanningen op dit gebied zich eigenlijk met die van andere politieke partijen?
“Sommige partijen hebben een aparte stichting die de trainingen verzorgt, maar dat gebeurt vooral aanbodgericht, terwijl wij meer naar de vraag kijken. Dat is niet noodzakelijk beter of slechter dan hoe wij het doen, maar als je het afzet tegen de positie waar wij vandaan komen, dan hebben we een enorme inhaalslag gemaakt.

Aan het woord

Joan Nunnely, lid van de Landelijke Talentencommissie (portefeuille ‘diversiteit’), tevens bestuurslid Talentontwikkeling & Opleidingen D66 Rotterdam.

“De aandacht voor diversiteit is ingegeven door de wens tot meer ‘kleur en fleur’ binnen onze partij; we willen breder kijken naar divers talent. Dat betekent niet alleen vanuit het onderscheid man of vrouw, wit of zwart, maar vanuit het idee dat je talent binnen alle lagen van de bevolking tegenkomt. Mijn belangstelling voor diversiteit is overigens ook ingegeven vanuit mijn werk als HR-professional. Mijn ervaring is dat als je breder kijkt naar het talent en de mix daarvan binnen je organisatie, dat dit de kracht van je team of de hele organisatie ten goede komt. We zijn opgevoed om vanuit functiebeschrijvingen te denken. De grote kunst is om dat los te laten en meer vanuit de fundamentele kwaliteiten van mensen – hun talenten – te kijken, en die te vertalen in rollen en activiteiten. Het toepassen daarvan binnen D66 zou een mooie volgende stap kunnen zijn, zodat we op die manier vraag en aanbod binnen D66 kunnen matchen. Met een aantal leden hebben wij een diversiteitsnetwerk opgezet. Op dit moment zijn er 87 diversiteitsambassadeurs die zich binnen de hele partij inzetten om met elkaar het gesprek te voeren over hoe we omgaan met diversiteit in onze partij en onze samenleving. Na twee succesvolle diversiteitsbijeenkomsten in Rotterdam en Amsterdam, heeft de derde bijeenkomst plaats in Den Haag, op 13 juli in de Mussen. Wees erbij!”

Interesse? Kijk op: facebook.com/d66div of mail naar: j.nunnely@d66rotterdam.nl

En het is natuurlijk niet meer dan logisch dat de partij die zich profileert als dé onderwijspartij dat in haar eigen vereniging ook praktiseert.” ■

Meer informatie over talentontwikkeling, opleidingen en trainingen binnen D66: d66.nl/opleidingen

Interesse in het talentstimuleringsprogramma voor leden tussen 25 en 33 jaar? Kijk op route66.d66.nl

Kijk ook eens op de agenda van de website van jouw lokale afdeling voor lokale of regionale masterclasses, trainingen en talentensprekuren.

De Mr. Hans van Mierlo Stichting biedt training en scholing in het sociaal-liberale gedachtegoed: vanmierlostichting.d66.nl/training-scholing

Aan het woord

Margot Feith, voormalig opleidingscoördinator en bestuurslid Talentontwikkeling & Opleidingen D66 Den Haag.

“Toen ik in 2012 als opleidingscoördinator begon, bestond deze functie nog niet; we waren deze eigenlijk op dat moment overal in het land aan het opzetten. Mijn taak was om een opleidingsprogramma op te zetten voor zowel gewone leden als voor de leden van de gemeenteraad en de wethouders. De landelijke organisatie hielp ons bij het opzetten van de opleidingen voor het kader – de raadsleden en de wethouders – en door te fungeren als klankbord. Ze waren altijd bereid om mee te denken. We ontdekten al snel dat we in moesten zetten op een vraaggericht aanbod in plaats van zelf iets te bedenken. Dat kón ook, omdat er meer dan genoeg kennis en vrijwilligers binnen de afdeling waren om wat voor cursus dan ook te organiseren. Ik heb vervolgens een opleidingsplatform ingericht waarop vraag en aanbod samen konden komen: mensen met een opleidingsidee over een onderwerp waar ze veel vanaf weten, kunnen dat als een pitch op die site zetten, en daarna kijken we via crowdsourcing hoeveel interesse daar vanuit de afdeling voor is. Als er voldoende belangstelling is, dan gaan we dat organiseren. Dat werkt heel goed. Verder heb ik de opleidingen ook uitdrukkelijk opengesteld voor leden van andere afdelingen én niet-leden. Zo heb je meteen leuk acquisitiemiddel om geïnteresseerden op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met onze partij.”

Meer informatie? Kijk op: opleidingen.d66denhaag.nl

Foto Jan Remmert Fröling

Congres 103

Op zaterdag 16 april vond het 103de D66-congres plaats in Papendal te Arnhem. Het congres stond voor een belangrijk deel in het teken van 50 jaar D66.

Tijdens zijn congresspeech stond fractievoorzitter Alexander Pechtold uitgebreid stil bij het 50-jarig bestaan van D66. Het jubileumjaar werd na zijn speech officieel afgetrapt met een ‘journaalfilmpje’ vol historische fragmenten, gepresenteerd door D66-Tweede Kamerlid en voormalig achtuurjournaal-presentatrice Pia Dijkstra. Eerder die dag had een speciale congreslunch plaats voor leden van het eerste uur o.l.v. gastheer Roger van Boxtel. Eregast Reinier Heijting (zie foto rechtsboven) vertelde daar hoe hij op 30 april 1966 verzeild raakte in Hotel Krasnapolsky (zie ook p. 20-21). Voormalig Eerste en Tweede Kamerlid Elida Tuinstra (zie foto rechtsmidden) kreeg de Jan Glastra van Loon-penning uitgereikt door partijvoorzitter Letty Demmers voor haar belangrijke verdiensten voor de partij. Daarnaast werden veel inhoudelijke sessies georganiseerd, waaronder het drukbezochte *In gesprek over een nieuw Appèl van D66* (zie foto rechtsonder).

Kijk op www.d66.nl/congres-103 om besluiten, moties en toespraken terug te lezen. Kijk op d66.nl/congres of op p. 47 voor meer informatie over Congres 104.

Foto Jeroen Mooijman

Els Borst Netwerk

Op zondag 12 juni had het jaarlijkse Els Borst Netwerk event plaats, waarbij de Els Borst Netwerk Inspiratieprijs werd uitgereikt aan... Truus Houtepen.

Els Borst zei het al: “De politiek is te belangrijk om alleen aan mannen over te laten”. Vorig jaar werd het Els Borst Netwerk opgericht om vrouwen te ondersteunen hun weg te vinden binnen de politiek en binnen D66. Voormalig D66-raadslid in Nuenen en oud-Statenslid van Noord-Brabant Truus Houtepen kreeg de Els Borst Netwerk Inspiratieprijs uit handen van Tweede Kamerlid Pia Dijkstra. Zij werd hiermee geëerd voor haar grote inzet voor D66 en haar inspirerende rol voor andere (D66-)vrouwen.

Meer info en lid worden: d66.nl/elsborstnetwerk

Foto Jan Remmert Fröling

Foto Jeroen Mooijman

Foto Jan Remmert Fröling

Eerste Kamer der Staten-Generaal

14 oktober

Op vrijdagochtend 14 oktober organiseert D66 de jaarlijkse Trouwe Ledendag in de Eerste Kamer in Den Haag. In de middag heeft hier de finale van de D66-Jubileumdebatwedstrijd plaats.

De jaarlijkse bijeenkomst voor leden die vijftien jaar of langer onafgebroken lid zijn van D66 is deze keer extra feestelijk vanwege het 50-jarig bestaan van D66. Trouwe Leden hebben inmiddels een persoonlijke bericht ontvangen over de bijeenkomst. **Vragen?** Mail Cherine Mathot: c.mathot@d66.nl

In de middag heeft de finale van de D66-Jubileumdebatwedstrijd plaats. Het debat heeft plaats tussen (afgevaardigde leerlingen) van de middelbare scholen waar onze parlementariërs zijn gevormd. Fractievoorzitter Alexander Pechtold is juryvoorzitter tijdens deze debatfinale.

50 appelbomen

Tijdens de Nationale Boomfeestdag op 16 maart heeft D66 samen met D66 Gouda in het kader van haar 50-jarig bestaan 50 bomen geschonken aan burgerinitiatief GOUDasfalt.

Tweede Kamerlid Fatma Koşer Kaya en leerlingen uit groep 5 van de Casimirschool in Gouda hebben de appelbomen geplant op het voormalige Koudasfalterrein. Koşer Kaya: “Voor D66 is het belangrijk dat er meer natuur in en rondom de steden komt. Zo maken we natuur en recreatie ook voor mensen in drukbevolkte gebieden toegankelijk. De manier waarop mensen in Gouda zelf het initiatief hebben genomen voor is heel bijzonder. Wat D66 betreft zouden andere gemeenten hiervan kunnen leren.”

Route66

Tot zondag 6 november kunt u zich nog aanmelden voor het talentstimuleringsprogramma Route66.

Route66 is een talentstimuleringsprogramma van twee jaar dat wordt gerund door de deelnemers zelf. Elk jaar ronden 20 ‘routers’ het traject af en stromen 20 nieuwe ‘routers’ met uiteenlopende achtergronden in. Deelname staat open voor afgestudeerde/werkende leden tussen de 25 en 33 jaar. De selectie voor 2016 sluit op 6 november a.s.

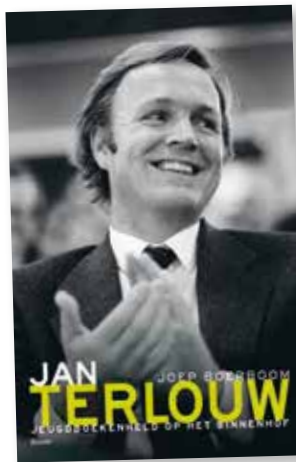
Meer informatie: route66.d66.nl

D66-biografieën

Journalist en historicus Hubert Smeets gaat de biografie schrijven van Hans van Mierlo (1931-2010), medeoprichter, eerste partijvoorzitter en partijleider van D66.

Hubert Smeets – momenteel buitenlandredacteur van *NRC Handelsblad* – werd voorgedragen door een selectiecommissie, bestaande uit Lennart van der Meulen, Annath Koster, Joris Backer en Connie Palmen. De biografie verschijnt in 2019 bij uitgeverij De Bezige Bij.

Afgelopen februari verscheen *Jan Terlouw: Jeugdboekenheld op het binnenhof* van auteur Joep Boerboom. In deze biografie vertellen naast familieleden en collega-politici ook zijn jeugdboeken – zoals *Koning van Katoren* en *Oorlogswinter* – het verhaal van Terlouws veelzijdige leven als kernfysicus, D66-partijleider en (jeugdboeken)schrijver.

Verkiezingen

Tweede Kamer (2017)
Op 15 maart 2017 zijn de verkiezingen voor de Tweede Kamer.

Op d66.nl/verkiezingen kunt u alles lezen over deze Tweede Kamerverkiezingen, zoals profielen, kandidaatstelling en het vaststellen van het verkiezingsprogramma. Alle D66-leden ontvangen automatisch bericht per e-mail over de stemmingen. De leden van D66 hebben fractievoorzitter Alexander Pechtold gekozen tot lijsttrekker (zie ook p. 2).

Gemeenteraad (2018)
Het lijkt nog ver weg, maar talloze afdelingen zijn al begonnen om de raadsverkiezingen in 2018 voor te bereiden.

Wilt u zelf raadslid worden, of wilt u op een andere manier bijdragen – door bijvoorbeeld met het programma mee te schrijven? Neem contact op met uw afdelingsbestuur of loop eens mee met een raadslid. Bent u zelf afdelingsbestuurder en wilt u hulp bij de voorbereidingen? Kijk op MijnD66.nl voor het Draaiboek GR2018 en de bijbehorende tijdlijn en/of vraag uw regio om een bijeenkomst over dit draaiboek te organiseren.

Leden-enquête

Deze zomer houdt D66 een enquête onder al haar leden. Wij hopen op uw respons!

Deze enquête is voor u de kans om aan te geven hoe u uw lidmaatschap ervaart. Wat gaat er goed en wat kan er beter? Uw reactie helpt ons bij het (nog) beter inrichten van onze evenementen en campagnes. Ook de *Democraat* zal in deze enquête worden meegenomen. U ontvangt de uitnodiging medio augustus op het e-mailadres waarmee u staat ingeschreven.

Thema-afdeling

Sport en bewegen

De nieuwe thema-afdeling werd vorig jaar opgericht door betrokken leden die vinden dat een typisch sociaal-liberale visie op belang, rol en functie van sport en bewegen gewenst is.

De thema-afdeling wil door het bundelen en ontwikkelen van expertise van leden een dergelijke visie ontwikkelen. Met een visie op sport en bewegen geeft D66 tevens gehoor aan een landelijke ontwikkeling waarin het maatschappelijk belang van sport en bewegen, als doel en/of middel, steeds vaker wordt (h)erkend. Volksvertegenwoordigers en bestuurders worden bovendien met vraagstukken geconfronteerd rondom bijvoorbeeld de inzet van vakleerkrachten in het basisonderwijs en de sluiting van lokale ijsbanen of zwembaden.

De leden vinden dat zowel sport als bewegen op landelijk niveau slechts beperkt in het verkiezingsprogramma van D66 wordt genoemd. De thema-afdeling heeft daarom input geleverd voor het conceptverkiezingsprogramma van de Tweede Kamerverkiezingen in 2017.

Meer informatie: Wouter de Groot, secretaris: wpdegroot@gmail.com
Lid worden van een D66-thema-afdeling? Ga naar: MijnD66.nl / sport.d66.nl

Thema-afdeling

Transparantie & Integriteit

De nieuwe thema-afdeling Transparantie & Integriteit wil D66-leden een platform bieden om de dialoog over deze twee belangrijke onderwerpen te voeren.

Een dialoog, omdat wij het typisch-D66 vinden om:

- in te zetten op de democratische kwaliteit en geloofwaardigheid van het openbaar bestuur
- complexe onderwerpen bespreekbaar te maken
- en open en ontvankelijk te blijven in ons denken, en gericht op verbetering.

Tijdens Congres 103 in Arnhem heeft de thema-afdeling haar eerste fringe-meeting georganiseerd over ‘Integer omgaan in en met je netwerk’, met als gastspreker docent-onderzoeker Wilke Slingerland (Saxion, VU). Doel van de discussiebijeenkomst was de aanwezigen dilemma’s te leren herkennen en met ‘gereedschap’ naar huis te laten gaan om zélf integer en transparant handelen verder vorm te geven. Kijk op transparantie-integriteit.d66.nl voor de video van de presentatie en een handleiding om een dergelijke sessie ook bij jou in je afdeling te organiseren.

Meer informatie: Frank Wijsmuller, secretaris: transparantie.integriteit@gmail.com
Lid worden van een D66-thema-afdeling? Ga naar: MijnD66.nl

SAVE THE DATE

Dag van het Midden-Oosten
(4de editie)
26 november
Academiegebouw,
Utrecht

Meer info:
internationaal.d66.nl/agenda

— in memoriam —

Aar de Goede

VLAARDINGEN	ZOETERWOUDE
21 mei 1928	16 mei 2016

Aar de Goede was lid van de eerste, zevenkoppige Tweede Kamerfractie van D66 in 1967. In 1973 werd hij staatssecretaris van Financiën voor D66 in het Kabinet-Den Uyl. De Goede was daarnaast de eerste D66-lijsttrekker voor de Europese Parlementsverkiezingen van 1979 en lid van de senaat in 1986-1987.

Lees het in memoriam over Aar de Goede van oud-collega’s Jan Terlouw en Minne Dijkstra op d66.nl/memoriam-aar-goede

Onlangs kwamen liberalen en democraten uit de hele wereld bijeen in de Georgische hoofdstad Tbilisi, tijdens de halfjaarlijkse bijeenkomst van Liberal International (LI). Oud-Tweede Kamerlid Boris van der Ham – namens D66 vertegenwoordigd in het mensenrechtencomité van LI – organiseerde er een debat over vrijheid van religie en levensbeschouwing en doet verslag.

Samen vechten voor vrijheid

Liberal International

Liberal International (LI) – opgericht in 1947 – is een wereldwijde politieke federatie van gelijkgezinde liberale partijen. Momenteel zijn er meer dan 65 liberale partijen aangesloten, waaronder D66. LI verzorgt trainingen en opleidingen, is vertegenwoordigd bij de Verenigde Naties, en organiseert diverse bijeenkomsten over vrijheid en democratie over de hele wereld. Sinds 2014 zit Boris van der Ham namens D66 in het Human Rights Committee van Liberal International. Namens de International Federation of Liberal Youth (IFLRY) is ook D66'er Pauline Kastermans (zie p. 35) lid van dit mensenrechtencomité.

www.liberal-international.org

Na een overstap in Oekraïne, komt mijn vliegtuig aan in Georgië. Op de diensthokjes van de douane zie ik enorme, kleurige posters hangen: *Georgia, associated with the European Union!* Georgië hecht niet voor niets aan het associatieverdrag dat zij onlangs met de Europese Unie sloot. Het land werd onafhankelijk na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991, maar zoekt internationaal voortdurend steun om het eigen grondgebied te verdedigen. Tijdens de autorit van het vliegveld naar de hoofdstad Tbilisi zie ik een straat die vernoemd is naar voormalig Amerikaans president George W. Bush. Hij wordt hiermee geëerd vanwege zijn steun aan Georgië toen het in 2008 in conflict kwam met Rusland over de bezetting van de ‘opstandige’ Georgische regio Zuid-Ossetië.

Het recht op afvalligheid

Ik ben hier voor de halfjaarlijkse bijeenkomst van Liberal International (LI), waarbij liberalen en democraten vanuit de hele wereld bij elkaar komen om ideeën uit te wisselen en samen standpunten te bepalen. Namens D66 en het mensenrechtencomité van LI, verzorg ik een debat over vrijheid van religie en levensbeschouwing. Nadat ik in

2012 besloot om na tien jaar Tweede Kamerlidmaatschap een frisse neus te halen buiten de politiek, heb ik me – onder meer als voorzitter van het Humanistisch Verbond – veel met dit onderwerp veel beziggehouden. Tijdens het debat laat ik een fragment zien uit de documentaire *Onder Ongelovigen*, die ik vorig jaar voor omroep HUMAN maakte en die de problemen toont rond ‘afvalligheid’ in met name islamitische landen. Om een paar cijfers te noemen: in 55 landen is kritiek op religie of geloofsafval strafbaar, en in 13 landen riskeer je zelfs de doodstraf. Binnen de Verenigde Naties proberen een aantal landen bovendien het recht op afvalligheid moedwillig uit te hollen.

Onder ‘afvalligen’ worden niet alleen ongelovigen geschaard, maar ook christenen, boeddhisten en andersdenkende moslims. Niet alleen door toedoen van de overheid lopen ze gevaar. Ik vertel over de recente ontmoetingen die ik heb gehad met atheïstische bloggers uit Bangladesh. Enkele van hun mede-bloggers zijn afgelopen jaar op straat doodgehakt door islamitische terreurbendes. Een van hen had ternauwernood zo’n aanslag overleefd. Haar verhaal en de zichtbare ver-

Een delegatie van Liberal International bezoekt een grenspost bij Zuid-Ossetië, de Georgische regio die in 2008 door Rusland werd bezet.

Foto Boris van der Ham

wondingen door de kapmessen, maakte de harde strijd voor vrijheid op eens heel tastbaar. Liberalen moeten zowel politiek als in het maatschappelijk debat actie ondernemen tegen grove schendingen en uitholling van mensenrechten, zo bepleit ik.

Niet-aangesloten

Na christenen en de moslims, bestaat zijn de derde grootste ‘levensbeschouwelijke’ groep in de wereld uit mensen die *Non-Affiliated* (niet-aangesloten) zijn. Onder hen zijn atheïsten, agnosten en humanisten, maar ook vrijzinnige religieuze mensen die zich niet thuis voelen bij een georganiseerde religie. Waarschijnlijk is deze groep nog veel groter dan we weten, want veel mensen zijn ‘in naam’ nog wel aangesloten bij een geloofsgemeenschap, maar trekken in de praktijk hun eigen plan.

Bij de inhoudelijke sessie van D66 is ook Levan Berdzenishvili uitgenodigd. Hij is parlementariër voor de Republikeinse partij in Georgië, die eveneens lid is van Liberal International. “Georgië is op papier een zeer religieus land, maar in de praktijk gaat slechts een handjevol mensen naar de kerk of de moskee. Een groot gedeelte van hen is ook helemaal niet religieus meer.” De macht van de Georgisch-Orthodoxe kerk in het sociale leven is echter zo groot, dat mensen daar vaak niet voor

durven uit te komen, vertelt Berdzenishvili. Hij vindt: “Het recht op religie en levensbeschouwing houdt in dat je ook openlijk iets anders mag geloven, of niet geloven.”

Tastbare wereldpolitiek

Na de inhoudelijke sessies verlaten de delegatieleden van Liberal International de vergaderlocatie in Tbilisi. We brengen een bezoek aan een grenspost bij Zuid-Ossetië. In 2008 heeft Rusland deze ‘opstandige’ Georgische regio met veel militair vertoon bezet; sindsdien hangt de dreiging van verdere annexatie van Georgisch grondgebied voortdurend in de lucht. Als we aankomen met onze busjes, zien we Georgische soldaten bij het prikkeldraad. Achter de versperring verschijnen een oude Georgische man en vrouw, wier landbouwgrond door de Russen is ingenomen. Ze kunnen geen kant op; ze wonen op niemandsland. Wereldpolitiek wordt opnieuw zeer tastbaar.

Het zijn dit soort ontmoetingen, debatten en ervaringen die organisaties als Liberal International zo belangrijk maken. Mensenrechtenschendingen, militaire dreiging en de strijd voor vrijheid van meningsuiting – het blijven wat abstracte begrippen, totdat je ziet wat het concreet betekent. Het belang van internationale solidariteit wordt zo ontgaan van zijn vrijblijvendheid. ■

De D66-delegatie bij het congres van Liberal International op 20-22 mei in Tbilisi, Georgië. V.l.n.r.: Jelger Groeneveld (bestuurslid thema-afdeling Internationale Veiligheid en Defensie), Vincent van Roon (bestuurslid D66 Delft), Tjeerd Dierckx (International Secretaris van het Landelijk Bestuur D66) en Boris van der Ham.

Mee met de D66-delegatie?

D66 Internationaal bezoekt regelmatig congressen van haar internationale partners, zoals Liberal International en ALDE. Vaste delegatieleider is de Internationaal Secretaris (bestuurslid Internationale Betrekkingen) van D66. D66-leden zijn van harte welkom om deel te nemen na aanmelding.

Meer informatie:
internationaal@d66.nl
of kijk op: internationaal.d66.nl

Ledenpagina

D66

Wilt u graag weten hoe onze politieke vereniging in elkaar steekt? Of bent u op zoek naar specifieke (contact)informatie, afdelingen, commissies of parlementariërs? U vindt het via: d66.nl/partij

Ledenadministratie

Een verhuizing doorgeven? Aan- of afmelden voor een nieuwsbrief? Uw lidnummer opzoeken? Ga naar **MijnD66.nl** en voer zelf uw wijzigingen door in onze ledenadministratie. Is uw emailadres (tevens uw gebruikersnaam) gewijzigd of heeft u andere vragen? Stuur een mail naar ledenadministratie@d66.nl of bel 070 356 60 66.

Contributie / donaties

Uw lidmaatschap betaalt u per acceptgiro of automatische incasso. Acceptgiro kwijt? Stort uw contributie op NL 11 RABO 019 199 6807 t.n.v. Democraten 66 o.v.v. 'contributie' en uw 'lidnummer' (zie boven). Een extra gift aan de partij kunt u overmaken naar NL 11 RABO 011 304 2396 t.n.v. Democraten 66 o.v.v. 'gift'. Meer weten? Kijk op d66.nl/doneren of mail naar fondsenwerving@d66.nl

Lid worden / maken

Wilt u iemand lid maken? Kijk op d66.nl/cadeaulidmaat-schap of stuur hem of haar deze link door: d66.nl/word-lid

Maak kennis met D66

Speciaal voor nieuwe leden organiseert D66 een aantal keer per jaar kennismakingsbijeenkomsten. Als nieuw lid ontvangt u een uitnodiging. Kijk ook eens op d66.nl/agenda voor andere interessante bijeenkomsten!

Landelijk congres

Het volgende congres is op zaterdag 29 en zondag 30 oktober in Amsterdam. Elk lid krijgt voor elk landelijk congres een uitnodiging toegestuurd. Voor meer info, kijk op de pagina hier-naast of op d66.nl/congres

Campagne / vrijwilliger worden / meedoen

Wilt u graag meedoen aan onze campagnes? Neem contact op met uw lokale of regionale afdeling via d66.nl/partij/d66-in-het-land, met ons landelijke campagne team via campagne@d66.nl of kijk eens op d66.nl/doe-mee. Uw lokale afdeling doet overigens veel meer dan alleen campagne voeren: ga ook eens naar een borrel, workshop of ledenvergadering van uw eigen afdeling!

Bestuur- en verenigingsondersteuning (BVO)

Bent u actief bij uw lokale of regionale afdeling en heeft u daar vragen over of ondersteuning bij nodig, neem dan contact op met de afdeling BVO van het Landelijk Bureau via: vereniging@d66.nl

Talentontwikkeling / opleidingen

D66 organiseert opleidingen en trainingen voor verschillende doelgroepen. Kijk voor meer informatie op d66.nl/partij/opleidingen of mail naar opleidingen@d66.nl. Interesse in het jongerentalentenprogramma van D66? Elk najaar kunt u zich aanmelden voor de selectie via: route66.d66.nl

Thema-afdelingen

Interesse in een specifiek thema? En wilt u daar graag over discussiëren en meepraten, kijk dan eens op d66.nl/partij/thema-afdelingen

Els Borst Netwerk

Voor 10 euro per jaar kan elk D66-lid zich aanmelden bij dit diversiteitsnetwerk: d66.nl/elsborstnetwerk

D66 Internationaal

Wilt u meer weten over of meedoen aan het internationale netwerk van D66? Kijk op internationaal.d66.nl of mail naar: internationaal@d66.nl. Gaat u verhuizen naar (of woont u in) het buitenland? Kijk eens op buitenland.d66.nl of mail naar secretaris@d66inhetbuitenland.nl

Mr. Hans van Mierlo Stichting

De Van Mierlo Stichting (VMS) is het onafhankelijke wetenschappelijk bureau van D66. Meer informatie over haar activiteiten en publicaties (zoals tijdschrift *idee*), vindt u op vanmierlostichting.d66.nl

D66 Nu app

Blijf op de hoogte en download de D66 Nu app (voor Android & iPhone). Of bekijk het liveblog op d66.nl/nu

Meer info

d66.nl/partij | info@d66.nl | 070 356 60 66

Congres 104

Hét congres dat u niet wilt missen!

D66 bestaat 50 jaar. Dat willen wij vieren! Voor ons speciale verkiezings- én jubileumcongres keren wij daarom terug naar de plek waar in december 1966 het allereerste ledencongres van D'66 (toen nog mét apostrof) van start ging: de RAI in Amsterdam.

(kijk voor een impressie van dit congres op d66.nl/tijddlijn)

De inschrijving voor Congres 104 op zaterdag 29 en zondag 30 oktober is inmiddels geopend. Alle leden hebben een vooraankondiging ontvangen met (beperkte) gelegenheid tot vroegboek-korting middels het *Early Bird*-combiticket. Deze zomer ontvangt u een tweede persoonlijke uitnodiging. U kunt uw ticket direct bestellen via deze e-mail.

Zaterdag 29 oktober stellen de aanwezige leden het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017 vast. Uw stem telt!
Zondag 30 oktober staat in het teken van het 50-jarig bestaan. Het wordt een mooi programma met bijzondere sprekers waaronder oud-partijleider Jan Terlouw en Sigrid Kaag, topdiplomaat en VN-gezant in Libanon. Samen met u blikken we terug en kijken we graag vooruit om deze bijzondere mijlpaal te vieren.

Jubileumfeest

Dit keer geen pre-congresborrel op de avond vóór het congres, maar een heus jubileumfeest na de eerste congresdag (zaterdagavond) óp de congreslocatie. U kunt zich aanmelden voor dit feest via uw persoonlijke uitnodiging.

Congresstukken

U kunt het tijdpad, de publicatiedata en deadlines voor Congres 104 t.z.t. lezen op d66.nl/congres. Het tijdpad voor het vaststellen van het verkiezingsprogramma en de kandidaatstelling voor kandidaten Tweede Kamer kunt u vinden op d66.nl/verkiezingen

Terugblik C103

Wilt u de besluiten of de toespraken van Congres 103 (16 april 2016, Arnhem) nalezen? Kijk op d66.nl/congres-103

Wij hopen u op 29 en/of 30 oktober te zien in Amsterdam!

d66.nl/congres

◀ Hans van Mierlo en Eric Denig op
15 februari 1967 in Hotel Krasnapolsky.
Foto: Ben Hansen / ANP

Op 15 februari 1967 won D66 zeven zetels uit het niets. **Eric Denig** (87) gooit vijftig jaar later zijn armen in de lucht, net zoals tijdens die verkiezingsavond.

Hoe kwam u bij D66 terecht?

“Ik werkte als voorlichter op het Ministerie van Landbouw in Utrecht en ging tijdens de lunchpauze vaak naar boekhandel Broese. Daar lag het Appèl voor één gulden te koop. Ik las het en dacht: *Dit had ik zelf kunnen schrijven*. Ik stuurde de adhesiekaart op en kruiste aan dat ik wilde deelnemen aan het congres.”

U werd meteen actief voor de Democraten?

“Ja, na het oprichtingscongres werd ik voorzitter van de Landelijke Publiciteitscommissie. En samen met Els en Jan Borst en Jans secretaresse, hebben mijn vrouw Ellen en ik de afdeling De Bilt/Bilthoven opgezet. Met z’n vijven plakten we posters terwijl onze twee kinderen folders door de brievenbussen gooiden. We hadden hen beloofd: voor elke zetel één portie poffertjes. Dat werd dus zeven keer poffertjes eten – we zijn onze belofte nagekomen.”

Die verkiezingsavond in Krasnapolsky...

“Ik weet nog dat ik overdag met journalist Jan Huygens – mijn collega in de publiciteitscommissie – in Nieuwspoort zat. Wij gokten op één zetel; Hans van Mierlo dacht twee. ’s Middags heb ik mijn vrouw opgehaald en reden we naar Amsterdam. Ik herinner me ook dat de dame die de jassen aan nam, zei: *Ah, u bent van de partij van de gebroken lusjes*. Er was een paar honderd man aanwezig. Je had toen nog geen exitpolls, dus het was erg spannend. De ontlading van Hans en mij is goed te zien op die foto.”

Hoe verging het u verder bij D66?

“Ik ben in 1970 nog een jaar fractievoorzitter in de Provinciale Staten van Utrecht geweest, maar moest daarmee stoppen toen ik directeur voorlichting werd op het ministerie in Den Haag en naar Oegstgeest verhuisde. Ik ben al die jaren trouw naar elk congres gegaan. Ja, ook het congres in 1974, waarbij de meerderheid vóór opheffing stemde. Ik was mordicus tegen. Gelukkig werd de statutair benodigde tweederde meerderheid niet gehaald.”

**Ik ben
D66**

foto Remco van der Kruis

Democraat is het ledenmagazine van de politieke vereniging Democraten 66 en wordt verspreid onder al haar leden. Democraat verschijnt drie keer per jaar. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van D66 worden openbaar gemaakt of veeelvoudigd.

Wilt u een adreswijziging doorgeven? Of wilt u de Democraat niet meer per post ontvangen? Ga naar MijnD66.nl of stuur een e-mail naar ledenadministratie@d66.nl

eindredacteur

Jessica Hoogenboom

redactie

Jan Remmert Fröling
Anita van Rootselaar
Anne Ruth Schussler
Jasper Simons
Mark Snijder
Kristina Ullrich

fotografie / illustraties

Anefo / Nationaal Archief
Sebastiaan ter Burg
Jan Remmert Fröling
Johanniels.com
Jeroen Mooijman
Remco van der Kruis

beeld voorzijde

Remco van der Kruis

ontwerp / vormgeving

de ontwerpvloot / Studio Maanzaad

druk

Senefelder Misset

oplage

26.000 exemplaren
Den Haag, juli 2016

redactieadres

Landelijk Bureau D66
Postbus 660
2501 CR Den Haag

Heeft u een vraag of opmerking voor de redactie? Stuur dan een e-mail naar democraat@d66.nl

